

122

Slovenski

GLASNIK.

Lepoznansko - podúčen list.

List 4.

V Celoveu 1. aprila 1868.

Letnik XI.

Solncu in mescu.

(Zložil J. Stritar.)

I. Obéma.

Kaj ne, prijatla, zdi se Vama čudno,
Da Vaj' nadlégujem na stara leta?
Al' to veli „grmečega Očeta“
Zapóved, ki mi djal je nepriljudno:
Ne poj ljubezni, to nam je ostudno!
Vsak' vé, kakó se ljubijo dekléta;
Glej solnce, mesec — to sta Ti predméta
Visoka, čista, tá nam poj nevtrudno.
Al vredno péti Vaji je težavno,
Posebno, solnce, ti si kaj prevzétno,
Ker si med zvezdami najbolj veljavno.

Prepevat' mesec je že bolj prijetno,
Pel vsakemu bom eno — ravnopravno!
Ne več, da spolnim voljo le očetno.

II. Solncu.

Ti, ki razsvitljaš najtemneja kóta,
Naróda našega mogočne glave,
Razsvetli, vlij luč pameti jim zdrave,
Da bolje kažejo, ko zdaj, mu pota!

Težavneja še druga je dobrota:
Vžgi v srcu jim plamén ljubezni prave
Do domovine, ne do puhle slave,
Če ti zadosti močna je gorkóta.

Če ti pa to je delo nemogoče,
Razsvetli ljudstvo, da začne uméti
Kakó ga tá in ta voditi hoče.

Vžgi jezo mu in dobro jo podnéti,
Da vendar enkrat malo zaropóče,
In da vodnikom tem domú posvétí!

III. Mescu.

Poétov m'javkanje in mačkov petje
Pregláv'ce mnogo tebi prizadeva,
Ki jih srcé hudó boli in — čreva,
Ko se začénja toplo mladoletje.

Najhuji naši mladi so poetje,
Ták „nadepolni“ ti vsó noč premléva
Trpljenje svoje, rane ti naštéva; —
In zdaj se pa še meni taka svetje.

Ne boj se! množil ti ne bom nadloge:
Prevečkrat mačkino ženitovanje
Iz spanja me je spravilo na noge.

In pesnikov neslano blebetánje
Trpinčilo mi je ušesa vboge —
Dovolj, da, kakor ti, sem jezen na-nje!

Doktor Karbonarius.

(Povest iz prejšnjega stoletja; spisal J. Jurčič.)

VI.

Pokopališče po zimi, dvojno žalosten kraj!

Malo ljudi — uboštvo nima obilega znanja — je stalo v snegu okrog groba ravno v mrzlo zemljo zasute žene s starega terga. Znanci iz nekdanjih časov, ki bi bili gotovo spremili hčer bogatega kupca na poslednje ležišče, kjer mir in pokoj kraljuje, niso utegnili pogrebovati po obubožanej vdovi, ktera jim je bila že davno iz spomina.

Le eden izmed teh, stari doktor, je razoglav molil za krdelcem pobožnih žená in peščico mož, ki so kot sosedje nesrečne umrle storili jej poslednje — morda tudi prvo dobro delo.

Nebo je bilo megleno, zrak mrzel. Otožno nagrobno petje dveh duhovnikov, jok zapuščene hčere, kateremu so nekatere mehkosrčne stare sosede bolj iz dobre volje in v domišljanji lastne minlji-

vosti pritrkavale; slovesno zamišljeno molčanje družih pogrebnikov: vse je bilo v sorazmerji z naravo tem žalostneje.

Na svojo palico naslonjen se je stari zdravnik zamislil, da ni videl, kedaj so se jeli ljudje po dokončanem pokopu razhajati.

Deklica je klečala tik groba na mrzlih tleh; dve sosedi ste jo zastonj priganjali, naj vstane in ž njima odide. Temnook grobar je prebiral lopate, vrvi in drugo svoje orodje, njega tuja smrt in tuje bolečine niso bolele. Tam pri zidu od daleč je stal in gledal mladenič, skrival se malo pred doktorjevim očesom in vidé, da ga je ta naposled vendar zagledal, obrnil se in odšel.

„Jokati ni pametno. Mati ne bo vstala, če do sodnjega dne solze točiš. Če hočeš, pojdi z nama domú, če ne, te pustive“ pravi ena žen, že nevoljna, da vse tolaženje in prigovarjanje ne pomaga.

„Pustite me tukaj!“ odgovori dekle.

„Pa zmrzni!“ pravi žena in se od nje obrne. Zagledavši starrega doktorja, reče:

„Gospod, recite vi dekletu, naj gre z nami domu. Menda ne vé, da moramo vsi enkrat umreti.“

„Pustite jo, naj se zjoka in pojte domú, žene“ — pravi stari.

„Tukaj v snegu sirote ne smeve pustiti,“ reče druga žena.

„Z menoj pojde.“

Sosedi se spogledate. Odhajaje pa si šepetate skrivnostno na uho.

„Kaj bo ž njo? Ko ne bi bil star, ne bi se jaz umeknila od nje. Veliki gospodje so z revščino kar tako, to jaz vem,“ pravi ena.

„Morda je ta doktor jud, saj pravijo, da je na Ruskem bil; Bog vé, kakošni ljudje so tam,“ reče druga.

„E menda ni hudoben. Ljudje ga hvalijo. Pravijo, da je današnji pogreb plačal.“

„Pa zakaj? Jaz sem slišala, da judje mladega deteta ali dekleta iščejo in mu srcé iz telesa vzemó. Če je pa ta jud!“

„V klošter zahaja, pravijo. Torej gotovo ni.“

„Ali si ga videla, da bi bil molil?“

„Razoglav je stal za nami in duhovni gospodje so mu pokimali, ko so mimo njega šli.“

„Tako ni nič hudega. Pa vender postojve tam-le za zidom; bove videli, kaj bo, če pojde dekle ž njim ali kali.“

Tako ste ugibali sosedi. Stari zdravnik je bil med tem pristopil k deklici, prijel jo za ramo in djal:

„Vstani, deklica. Tvoji materi je zdaj dobro. Od tam, kamor smo namenjeni vsi in kjer mine vsa nesreča, te bo blagoslavljala, če boš živela, kakor te je učila. — Mrzlo je, prehladila se boš. Pojdi z menoj.“

Deklica vstane ter vidi, da je že sama s starim gospodom. Obriše oči in kakor da bi še le zdaj spregledala, kje je, ozira se okrog: križi in kameni so jej kazali se okoli in okoli.

„Greš z menoj domú?“ vpraša stari prijazno, primši jo pod pazduho.

„Domu? Kam? Matere ni več; kjer so mati bili, tam je bil dom. Zdaj sem sama. Zakaj pa jaz pred nisem umrla...“

„Sama nisi. Ljudje so, ki bodo skrbeli za-te. Ali zaupaš meni?“

„Vi ste mojej materi dobro delo storili, gospod! zahvaliti...“

„Zahvaljevati se imam jaz tvojej materi več, kakor morem tebi povedati. In tukaj na grobu tvoje matere te vprašam: ali hočeš vstreči prošnji starega moža, ki ti je pripravljen biti drugi oče in skrbeti za-te in ljubiti te kakor lastno hčer? Mlada si, brez sveta in podpore med svetom. Treba ti je človeka, na kterega se boš naslanjala. Pojdi z menoj. Zmenila se bova drugjé.“

Rekli se stari obrne in deklica je morala ž njim. Zdelo se jej je, kakor da bi bila materina smrt, dobri stari tujec, ki jo pelje od materinega groba, vse le podoba v sanjah. (Dalje prih.)

Rožmarin.

(Zložil Fr. Levce.)

Oj kaj ti pravim, rožmarin!

Ki rasteš mi zelen vrh lin,

Žaluj z menoj nesrečnico,

Sè zapuščeno deklico!

Saj ne ponesem te nikdár

V laséh pletenih pred oltar.

Pa tudi nikdar več skrbnó,

Zalila te ne bom z vodó;

Prilivala ti bom solzé,

Dokler ne počí mi srcé.

In če tud venec tvoj nikdár

V laséh ne nesem pred oltar,

Prišel bo vendar kmalu dan,

Da ga ponesem v grob hladán.

Poleg Save.

(Zložil J. Krsnik.)

Poleg bistre Save,

Kjer šumé valovi,

V srcu se prečudni

Mi budé glasovi.

Zrem ponosno v reko,

Val za valom suje,

Skalnate bregove

Neprestano ruje.

Vprašam, kaj pomenja

Glasno govorjenje:

„Tak budim Slované!“

Dalje gre šumenje.

Gostinja.

(Novela, spisal Fr. Celestin.)

(Konec.)

VII.

Drugo jutro se zbudí Minica še le o belem dnevi. Bdela je pri Vehovčevih v pozno noč, in v spanji je bila potem še vedno tam. Zdelo se jej je, da stoji spet pri prélazu, in da nekoga čaka. Solnce sveti neizrečeno lepo, vesele ptičice skakljajo od veje do veje, glasno zapojó zvonovi in tam na cesti vidi praznično oblečene svate. Rada bi hitela tje, a neka neznana moč jo ustavlja, da se geniti ne more. Glasno hoče klicati, kar stopi k njej Vilko, zdrav in vesel, nasmeje se jej sladko, in njeno srce je srečno, presrečno. Na enkrat pa se stemni vse, sama ne vé, kje je? Od daleč jej sveti luč, gre bliže in bliže, groza jo spreletava, luč vidi v neki sobi. Stopi v sobo. Vse je tiho, kakor v grobu; le lučca brlí pri zgnavji postelje, postlane sredi izbe, in gori zagleda mrtvega Vilkota. Grozno jo presune njegov blede obraz, glasno če zavpiti in se zbudí.

Ves dan jej rojijo te sanje po glavi. Bala se je, da ne bi bilo se na huje obrnilo njenemu bolniku. Urno pospravi vse, in vpraša mater, potrebuje li še česa? Starka odkima in deklica zapusti kočico. Obljubila je bila sinoči, da bo hodila gledat vsak dan bolnika, in pravila vse potem starej materi, ko bi bilo treba še drugih zdravil.

„Oj, prav, prav, ljuba moja, da si prišla“, kliče jej vesela naproti mati Vehovčevka. „Bog ti bo gotovo sto in stokrat povrnil tebi in tvojej starej materi. Ljuba Minica, le pojve tiho noter! Vilko ne spi, pa vendar si ne upam stopati trdo. Do jutra je mirno spal, ni več blodil, in veš kaj? Vedel je, da si mu ti dala zdravila, drugega pa se od včera ne spominja ničesa. Precej zjutraj sem čula, da je tebe imenoval, jaz pa sem djala: Minice ni tukaj, proti večeru pa pride, in bil je nekako zadovoljen. Oteklina ne sega dalje, že plahni. Lej Vilko“, reče sinu, stopivši v izbico, „tú je Minica, ki ti je dala tako dobrih zdravil!“

Res mu je bilo odleglo, slabote pa ni mogel še lahko govoriti. Roko podá Minici, in v njegovem očesu se je brala najčistejša hvalježnost.

Vilkotu je bilo od dne do dne boljše. Minica ga je večkrat obiskala na prošnjo materino. Bila sta časi tudi sama. Pravil jej je, kaj je videl v mestu, kako je tamošnje življenje. Poslušala ga je zvesto, če tudi ni vsega razumela, in doma si je vsako besedo ponovila v duhu, saj se jej je zdela vsaka vseh najlepša.

Zdravniku sporočé, kako naglo okreva. Skoraj se mu je zdelo neverjetno, in mimo gredé oglási se enkrat pri Vehovčevih. Nič mu niso omenili, kako so zdravili mladenča in ko vidi mazilo, kaj čmrno popraša, pri katerem mazaču so iskali zdravil? Sedaj mu

vse povedó. Ker se je tu óčitno pokazala zdravilna moč onega mazila, dal se je prijazni gospod rad pogovoriti, da ni tožil zdravnice. Óčeta in mater še posebno razveseli s tem, da jim obljudi, da bo sin v malo dneh že lahko vstal.

Sedaj Minici ni bilo treba več hoditi tolikrat k Vehovčevim. Ni šla več k svojemu bolniku z onim veseljem, ki ga je čutila prej v sladkeji zavesti, da bo pomagala nemara Vilkotu in oveselila ubogo mater in óčeta. Sama ni prav vedela, zakaj jej je tako tesno pri srcu, kedar je sedela pri okrevajočem bolniku. Nemara za to, ker je videla, da je tudi Vilko nekako otožen, da jej ne pripoveduje več tako lepo o mestu in o tamošnjih ljudéh?

„Danes sem ti prinesla zadnja zdravila“, djala je Vilkotu neko popoldne Minica. „Okrepčale te bodo hitro, djala je stara mati!“

Nekaj časa molči mladeneč, potem jej da roko rekoč: „Ah, Minica, kako sem ti hvaležen! Nikdar ne bom tega pozabil!“
Deklica molči, in premišljevaje nagne glavico.

„Délo mi je tako dobro, če si bila ti pri meni“, nadaljuje on. „Ali se boš kedaj mene spomnila?“

„Oj prav velikrat“, odgovóri Minica in vzdihne. Potem pa molčita oba.

„Kako težka mora biti ločitev onima, ki sta si iz vsega srca dobra“, spregovori Vilko čez en čas, in Minico gledaje pristavi: „Meni bi bilo neizrečeno hudo!“

Deklica molči, vzdihljej je edini odgovor.

„Meniš li tudi ti, ljuba Minica“, vpraša Vilko, „da stanovitne ljubezni ni? Pravijo, da je ni, pa jaz tega ne verjamem; ne morem verjeti, da bi prava ljubezen, ki veže dva srečna, mogla kedaj j-njati. Meni pravi srce, da to ne more biti. Oj kako srčno bi ljubil ono, ki bi si jo srce izbralo, ko bi tudi ona mene ljubila! Ne morem si misliti ničesa, kar bi naju razdvojiti moglo!“

„Jaz pač ne morem govoriti o tem“, pravi Minica, „nikdar nisem mislila kaj takega do“ — tu pomolči nekoliko — „do sedaj. Zadnje dni pa sem imela take misli, in sanjerala sem tudi o tej sreči, pa prepričala sem se, da bi pač preveč srečna bila vsaj jaz, da take srečne ni na zemlji.“

V pogovoru sta se oba približala si tako, da čutita na enkrat prav blizo vroča lica, zarudita oba, in obmolčita. Skušala sta pogovor nadaljevati, pa beseda ni hotela motati se, vedno je zastajala. Videlo se je, da imata nekaj na srcu, česar si ne upata povedati. Ena beseda bi bila oba osrečila, ena sama beseda razkardila kakor veter dim njun dvom, pa ni je izgovoril nobeden male besedice: jaz te ljubim. Še le ko sta bila ločena, djala si je Minica pač velikrat: o ko bi on za-me maral, kako bi bila srečna, in Vilko je sklenil za trdno, ona bo moja, ali pa nobena!

Minica sedaj ni več hodila k Vehovčevim, ker bolnik je ni več potreboval. Okreval je čudno hitro. Veselja so silile materi solze v oči, ko prvikrat stopi njen sin zdrav pod milo nebo, če tudi še nekoliko slab.

„Nikar ne hodi izprva preveč“, pravi mu, „škodilo bi ti nemara! Vsedi se tù na klopico, tukaj prav lepo sonce sije. Dobro ti bo delo!“

„Ostanite pri meni“, ljuba mati, pravi Vilko, „rad bi vam nekaj povedal.“

„Samo preveč mi ne smeš govoriti, da ne oslabiš spet“, pravi skrbna mati.

„Rad bi vas vprašal, kaj boste dali Minici, ki je nam toliko dobrega storila, posebno pa meni?“

„Ne moremo jej povrniti vsega nikdar“, pravi mati Vehovčevka. „Postrežemo jej pa lahko, in njenej starej materi, saj potrebujete marsičesa. Toda to dekle je tako čudno, pohlevno in sramožljivo, sama ne vem, kaj bi jej ponudila? Revica bo potrebovala še nektero reč, ko jej umrje stara mati. Kaj bo pač počela?“

„Omožila se bo!“ odgovori kratko Vilko.

„Brez dote se ne bo mogla“, pravi mati, „čeravno je v enih mescih naredila se skoraj najlepša in najbolj poštena v celej fari. A sedaj jim je za denarje bolj mar ko za dekcle. Gospodje sicer pripovedujejo, da taki zakoni navadno niso srečni, pa saj nobeden ne mara za tako opominjevanje! Časi je res tako. Vaški Janez je vzel lani pred pustom Klančarjevo Jero, ker so mu dišali denarji, sedaj pa jih je spravil med svet, in njo psuje starko!“

„Vi mi ne boste vrivali neveste“, pravi Vilko, „ko bi si jo kedaj izbiral, kaj ne da ne, ljuba mati?“

„Lejte si ga“, odgovori smeje se mati, „komaj je smrti ušel, pa mu roje take muhe po glavi!“

„Obljubite mi to“, prosi on.

„Kdo bo izbiral neveste, kakor ženin?“ pravi mati.

„Jaz ne bom druge snubil, ko Minico!“ odločno pové Vilko.

„Oj jaz neumnica! Dozdevalo se mi je! Ali si jej kaj rekel?“

„Nišem!“ odgovori on.

„Če te ima rada, jaz se ne bom ustavljala. Očetu nemara ne bo po volji, ker je prerевна, in ker bi nerad dal gospodarstvo iz rok. Pa ničesa se ne boj, to bo moja skrb!“

VIII.

Mati Vehovčevka je s svojim možem prav srečno živela. Ker pa na zemlji nikjer ni nebes, primerilo se je časi, da je tudi med njima nekoliko zavrelo, in tù je njena bistra pamet dostikrat vse poravnala. Če sta bila kedaj navskriž misli o kakej važnej zadevi in je bila žena prepričana, da oče Vehovec ni vse modrosti pozobal, ni se prepirala z njim, molčala je raje. Tega pa on ni mogel dolgo strpeti, raje se je vdal, da je njena obveljala, in ni se kesal nikoli.

Tako jo vprede tudi sedaj mati, dobro vedé, da ima dovršiti najteži posel v svojem življenju. Zakaj oče Vehovec jej nikdar ni se potožil, da ga gospodarstvo teži, in ni omenil, da bi bilo treba že iskati sinu neveste. Iz njenega molčanja opazi kmalu, da ima Neža nekaj na srcu, in ker ga je skušnja učila, da je najbolje

vdariti naravnost po grmu, kjer zajec tiči, prinese v starej majolki najboljšega vina, in ga potoči kupico svoje „starej“.

Vesela se poprime mati dolgo pričakovane priložnosti, napelje besedo na svojo stran, tožé, da se boji starosti, ker bi še rada gospodinjala, pa vendar čuti, da peša, kakor tudi njega vidi starati se. Ne pričakovaje ničesa posebnega iz teh besed, da ni več krepek kakor je bil svoje dni; ko pa s časom ugane, kam vse meri, ko celo zvé, da sta mati in sin že ubrala nevesto, tù je bila mera potrpežljivosti njegove prepolna.

S kozarcem vdari po mizi in reče: „Kaj res menite, da sem oslabel, ko stara baba? — Raca na vodi, menda je vama gostinja naredila, da tako bledeta! Kaj bi djal Lemezov Andrej, ki sem ga že skoraj naprosil za njegovo Alenko, in mi je obljubil dote tri sto kron? Raca na vodi, kdo bi si bil kaj takega mislil!“

Tako je modroval oče Vehovec, pa nikakor ni ugnal žene v kozji rog. Vedela je, kako se bo vse motalo, in kot umna vojvodinja pripravila se na boj. Ko pokliče na pomoč svojo reservo, sina Vilkota, ko ta očetu razodene, kako mu je ljuba Minica, da brez nje ne bo srečen, tù obmolí oče Vehovec.

Družina je potem opazila, da je oče Vehovec posebno resen ene dni. Ni bil hud na nikogar, z ženo in s sinom se je prijazno pogovarjal, kakor prej, nemara še prijazneje. V hlev pa je hodil bolj pogostoma, pokladal mesto hlapca čisto proti dosedanjej navadi dobro rejenej živini, in prilagal rad še pest prav dobre mrve več ko po navadi. Na vrtu je dal na novo ograditi cepiče in vse počediti. Posebno rad je zahajal k čebeljniku, in sedal na mesto, kjer je sedeval na stare dni njegov ranjki oče. V vinograd je hodil v tisti, ki mu je bil najljubši od nekdanj, kjer je rasla za-nj najbolja kapljica.

S sosedi se ni več pečal tako pogostoma, in brž so ugenili, da se nekaj mota pri Vehovčevih. Tudi domača družina se je prepričala tega. Po starej navadi so jenjevali delo z večerno molitvijo, katero so vrsté se molili eden naprej, drugi pa za njim. Vrsta pride ravno na gospodarja. Oče Vehovec vzame molek, naredí križ in začne moliti. Večkrat se je primerilo, da je med mlajšimi posli jel kteri pri tem kimati, in pozabil odgovarjati. To je gospodar vselej brž opazil, obrnil se proti zaspancu, glas povzdignil, in tako prestrašenega posla brž prebudil, po molitvi pa mu z resno besedo očital nespodobnost njegovo. Pazil je torej vsak, ker od dobrega gospodarja, ki je bil vsem dober oče, ni nobeden slišal rad svarilne besede. Ali, oj čudo! danes se je oče Vehovec prvokrat zmotil, in pri odstavku: ki si ga teti Lizabeti nosila“, izpustil eno „češčeno si Marijo“. Vsi so se spogledovali in prvi hlapec Boštjan je šepnil dekli Marjeti na uho, da so oče gotovo bolni.

Vilko pa je bil v onem nemirnem stanu človeka, ki pričakuje vsak trenutek spolnitev svoje osode. Čem bolj je premišljeval Minico in sebe, tem manj je dvomil o njunej ljubezni, samo od očeta je zdela se mu odvisna njuna popolna sreča. Kako počasi so mu

tekle ure pri delu, kjer je bival prej tako rad! Težilo mu je bilo srce, da je moral v njem hraniti najljubše misli, ki jih še materi svojej ni mogel razodeti. Kako srečen bi bil, ko bi bil mogel razodeti jej vsaj toliko, da oče že vedó, da smeta torej upati oba. Pa na njen dom si ni upal, v vas pa je ni bilo skoraj nikoli, kakor so pravili, za to ne, ker je njena stara mati oslabela tako, da je morala ostati pri njej.

Kdo bi torej ne verjel rad, da mu je glasno utripalo srce, ko v nedeljo po kosilu oče praznično oblečeni rekó: „Pa grem k gostinji pozvedet, če nam bo dala Minico ali ne? Pojdi, Vilko, z menoj, saj te menda še ni videla, kar si odrasel?“

Hvaležen stisne molčé Vilko roko dragemu očetu, in odide ž njim. Ko stopita v nizko izbico, prikaže se jima nenaden prizor. Stara gostinja čepi na čelešniku, sivi lasjé so se jej razvezali in vnukinja je ravno spravlja pod belo avbico in se bridko joka. Nobena ju ne zagleda. Pred starko stoji skledica z jedili, pa še polna, zraven pa zdravila.

„Vzemite, mati, zdravila“, pravi Minica. „Prav tako sem jih naredila, kakor ste mi velevali. Laže boste potem kaj pokusili, saj že dva dni niste ničesa!“

„Ljuba hčerka! vidim te v svetih nebesih, kmalu kmalu bom prišla, in obe bove prosili gori za najino Minico“, govori starka.

Oče Vehovec pa je med tem premikal klobuk na eno stran, potem na drugo, na zadnje rahlo zakašlja. Minica se ozre, urno spusti staro mater, jame sramožljivo popravljati lase in brisati oči. Starka se je zbudila iz vednega sanjarjenja čuté, da jo je popustila Minica. Ozrša se in videvša prišleca, čudi se, kakor bi videla čudno prikazen.

„Eno besedo bi rad z vami govoril, mati!“ pravi oče Vehovec.

„Čudno je to“, mrmra ona v odgovor, „po glasu, po vsem ga poznam ranjkega Vehovca. Mrtvi ne vstajajo. Je-li že sin postaral se tako? Vsi pomrjó, mene Bog ne vzame k sebi!“

„Ta-le je moj sin, in vidita se z Minico rada, dajte jo nam!“ glasneje reče oče Vehovec starej materi.

„Slišiš, hčerka moja gori v svetih nebesih, slišiš li, kako ti bo mati preskrbela Minico?“ govori starka s svojo ranjko hčerjo, in vdrte oči lesketajo jej še živeje. „Vem, vem, tudi ona mu je dobra, že davno sem jo spoznala. Zakaj bi pač bila sedela tako zamišljena tam za mizo, kakor golobica čepi na veji, kedar si izbira tovarša? — No, ljuba Minica, zakaj mi skrivaš lice v naročje?“ reče na-to in vidi, da ni govorila sama za-se. Bila je namreč silno pozabljiva. Komaj zaslišavša besede očeta Vehovca, vtopila se je spet v svoje sanje.

Sedaj pa se sklone po koncu, stopi s čelešnika, vsa sanjavost jo mine, jasnih lic in mirnih oči, in trdna, kakor je Minica že dolgo ni videla, pogleda po nazočih, nesmehljá se, migne mladenču, vzame njegovo desnico in pravi: „Izročam ti najljubše veselje svojih starih let. Dobro dekle je, in bo tudi dobra žena. Jaz vas bom zapustila.

Doto sem ti hranila v kotu tam-le pod diljo, ljuba Minica! Bog vam daj svoj blagoslov“.

Rekši počene na klop pri peči, nasmehlja se še enkrat, položi glavo v naročje, in globoko vzdihne.

Vilko in Minica pa sta bila srečna. Kdo bi jima zameril, da sta pozabila en čas na vse drugo, da sta le eno radostno čutje imela, da se jima je spolnila najljubša želja? Ko je večkrat zakašljajl oče Vehovec, predramita se še-le in Minica hiti k starej materi, da bi jo spravila na njeno ljubo mesto: na čelešnik. Prime jo za roko, pa bila je mrzla, kliče, poljubuje jo, pa zastonj. Slabo brleča lučca življenja je bila ugasnila.

Tako je zadela Minico isti trenutek največa sreča in največa nesreča. Povsod so milovali siroto, posebno ko se je razneslo, da je našla zaklad po starej materi. Dota njena, katero jej je stara mati zapustila, ni bila zaklad, stavila jo je pa vendar med premožnejše. Marsikteri oče in mati sta želela, da bi sin ulovil zlato ribico. Ko se je pa zvedelo, da bo nevesta Vilkotova, nastal je še večji hrup, eni so se jezili, drugi pa se jim smejali.

Čez ene mesce se je dala Minica rada pogovoriti, da je postala mlada Vehovčevka.

Oče Vehovec si je izgovoril ulnjak, kjer je počival, če je truden prišel iz svojega vinogradiča, čegar kapljica mu je sladila veselo starost; mati pa je pomagala gospodinjiti ljubej svojej Minici.

Nekaj let je bilo mirno preteklo, kar nekega dne pride v tiho vas bleda žena v razcapanej gosposkej obleki. Hodila je okoli Jordanove hiše, pa z nikomur se ni podala v pogovor. Niso vedeli, od česa živi, niti kje spi, dokler je ne najdejo neko jutro ječečo v Jordanovem listniku. Mrzlica jo je tresla hudo, in ko pošljejo po Minico, ki jim je veljala za dobro zdravnico v vasi, spozna ta, da je na pol mrtva bolnica nekdanj zala in ošabna Cilika. Na dom jo da prepeljati, kjer ozdravi nekoliko po dolgej bolezni, ter se na ponudbo nekdanje zaničevane Minice preseli v njeno rojstno kočico. Tam je živela do smrti, ki jo je kmalu rešila.

Malo se je zvedelo, kaj je doživela. Njen oče se je prodavši kmetijo popolnoma zaplel v kontrabantijo, dokler ga ni smrtna krogla zadela pri tem opravilu.

Vsi so hvalili blago ravnanje Minice, in šel je le en glas med ljudmi, da je ne premorejo daleč okrog tako razumne, usmiljene in pobožne gospodinje, kakor je nekdanja — **gostinja**.

Kritična pisma.

(Spisuje J. Stritar.)

V.

Kar mi pišeš o slovenščini na vaši gimnaziji, to je res žalostno, da bi tako ne bilo! Slišal sem enake tožbe že zdavnej od drugih,

ki prihajajo na Dunaj; takó da se mi je zbudila misel, ali ni to morebiti vse nalašč tako napravljeno in napeljano, da bi se le s časom našej mladini popolnoma zatrla vse veselje do materinega jezika, vsa ljubezen do svojega naroda. In rés, čuditi se je potém, kar slišim, da imajo naši mladenči še toliko narodnega duhá, ko zapusté gimnazijo. — O kako lépo nalogo ima slovenski učitelj na čisto slovenskeje gimnaziji; koliko je tu priložnosti, ne samó podučevati učenec v materinem jeziku tako, kakor se podučavajo v kakem tujem, ampak tudi buditi in gojiti v mladih srcih ljubezen do domovine, nétiti jim sveti ogenj navdušenja za vse, kar je pravega, dobrega in lepega; učiti jih, da naj ljubijo najprej svojo domovino tako, kakor ljubijo svojo mater, potem pa da naj tudi spoštujejo vse narode — da naj se učé od njih in posnemajo, kar vidijo pri njih dobrega. Ko vidijo, da ta ali uni narod je v tej ali tej reči tako daleč pred nami, da ga pač ne bo moč dohiteti, naj se ne vsedejo kakor trmasti otroci sredi ceste, nevoščljivo gledaje za svojimi srečnimi predniki — veselili se bodo tudi tujega napredka; saj smo si vsi bratje na svetu, ter trudili se bodo po svojej moči, če v tej reči ne, pa v drugej, pred svetom izkazati se, — tako bo imela njihova narodna zavest trdno podlago, in njihov narodni ponos ne bo puhel in prazen.

Slovensci nimamo ne Goethejev ne Schillerjev in tudi ne družih enacih prvakov, kakor nam trdijo naši pseudo-kritiki in estetiki; noben pametni človek nam ne bo očital, da jih nimamo; ne slepimo se pa tudi, da jih imamo.

Take in enake reči svojim učencem razjasnovati ima priložnost slovenski učitelj; v besedi in djanji bo svojim učencem jasen izgled pravega, razsvitljenega domoljubja. Razlagaje jim tó, kar imenujemo po navadi slovensko slovstvo, ne bo jim pokrival iz slepega domoljubja resnice, ne bo mešal zrnja in plev, da bo le veči kup — plašč krščanske ljubezni bo pogrinjal čez slabosti in napake svojega bližnjega, ne pa čez revščino našega slovstva. Kazal jim bo revno našo preteklost, žalostno sedanost, z razlogi vred, zakaj je tako in ne drugače. Na tej podlagi pa jih bo opominjal in spodbujal, naj napenjajo vse svoje dušne moči, da nam bo cvela lepša prihodnost.

Govoré o posameznih pisateljih, ne bo djal samo: Ta je prvi, ta je drugi! ali pa še celo: Obá ta sta prva, in pa: Ta je posnemal tega, ta unega. Vsa njegova kritika ne bo zajeta v besédah: Beséda mu je gladka in „duh mu je gladek!“ Vsaj o poglavitnejih poetih bo govoril obširneje; načrtal jim bo njihovo individuvalnost, če je imajo kaj; razložil bo njihove poezije po mislih in po obliki, in pokazal bo njihov duh, če ga imajo kaj; hvalil bo in grajal, pa vselej povedal zakaj? Rekel bo svojim poslušavcem: Posnemajte to, varujte se unega!

Tako jih bo učil, v tem duhu jim bo dajal tudi svoje „naloge“. Po teh nalogah ravno bo kmalo spoznal, da ta ali uni kaže posebno sposobnost, posebno veselje do tega ali unega razdela v

literaturi. Veselil se bo, ko najde tak talent. Kakor vrtnar plemenito rastlino, on ga bo skrbno hranil in branil. — Rastlini je treba solnca in moče, — učiteljev prijazni obraz bo takemu talentu solnce, dež in rosa njegovih nauki in dobri sveti.

Tako bo ravnal s talenti; vsem pa bo prijatelj, oče; k njemu se bodo zatékali zaupljivo v svojih potrebah in nadlogah; če ne k njemu, ali morebiti k njim, ki so tuji ali pa potujčeni, ki zasmehujejo, kar jim je najsvetejšega?

Ali ni to lep stan? Blagor mu, kdor je postavljen na tako mesto; več more tu koristiti narodu, kakor kjer si boDI drugéj. —

Tistih uric, ki so tako skopó odmerjene slovensčini na naših gimnazijah, morali bi se učenci že naprej veseliti, in ko jim pridejo, zvesto poslušati, da ne izgubé besedice. Tu bi se zbirali, kakor krog domačega ognjišča, sini ene matere in ogrevali si srca o večno gorečem ognji domoljubja. — Zakaj ni pri nas tako? ali ne bi bilo potem marsikaj drugače?

Posebno žalostno je, kar slišim o vaših slovenskih nalogah. Pri Gregih so se res učili otroci, kakor iz svetega pisma, vsega iz Homera. Ilijada in Odiseja ste jim bili berilo od „prvega do osmega razreda!“ té slavni epopeji ste jim bili podloga vseh vaj in nalog. Ali od Ilijade in Odiseje pa do Abúna Solimana je, mislim, vendar malo dolga pot! S tem nočem sicer ničesar reči zoper to našo epopejo, in ko bi hotel, ne morem, ker iz nje ne poznam le ene vrstice. Vendar pa se predrznem dvomiti, da bi bila ta pesem edina pripravna, da bi se vedno zajemalo iz nje, kakor iz nevsahljivega vira. Pobožnost je rés, kakor pravi sv. Pavel, koristna za vse; vendar naj bi se včasih poskušalo tudi s kako drugo pesmijo, že za tó, da bi se učencem po tem tolikanj večja žeja vnela — zopet po Abuni Solimanu. Jerebice so dobra jed, vendar pravi Francoz — da ne gré, toujours perdrix! Tako se je ta gotovo lepa pesem popolnoma pristudila učencem; vsaj nobeden mi ne govori o njej, da bi se zraven nekako čudno ne smehljal.

Zdaj pa kaj veselega na tó!

Res! nehoté so se mi na sméh nabrala usta, ko sem videl, kako polagoma in strahoma, po mnogih okoliših in zagovorih začelnjaš mi praviti, kako je vaš učenik govoril o priložnosti o mojem ranjem spisu, v tistem nesrečnem „Klasji“, ki ga je slana vzéla, predno je še dozorelo — habent sua fata libelli! — Slabo me poznaš, dragi moj! če misliš, da me bolé take reči; srečen človek bi bil, ko ne bi imel družih bolečin! Meni je mar resnica — nič družega. Če mi kdo dokaže, da to ni res, od tistega časa ne spregovorim več besede očitno!

Ne govorim rad „pro domo“, ker sem pa tako poklican, le toliko!

Predno sem še pomočil peró za tisti spis, vedel sem že dobro, da ž njim ne bom nikakor vstregel našim veljakom, prvič že zató ne, ker Prešeren jim ni nič kaj po godu, zakaj? ne vem:

Mein mäsckchen da weissagt verborgnen sinn;

Sie fühlt, dass ich ganz sicher ein genie,

Vielleicht wol gar — bin!

Zató ga je bil, kakor sem slišal praviti, celó eden sežgal; to je, ne Prešerna samega, ampak le njegove pesmi.

Drugič, ker revež nisem zapisan v njihovo bratovščino; gorje pa pri nas tistemu, ki se predrzne imeti o kakej stvari svojo lastno, neštempljano misel, in jo še celó dati med svét brez višega dovoljenja. „Nil sine nobis!“ Nadjal sem se torej hude, ostre, še celó strastne kritike, pa kritike, ki pojde reči do jedra, da se izvé in pokaže resnica — vsi ljudjé vse vedó! Nič tacega! Očitálo se mi je, da za življenjepis prvega našega poeta nisem pregledoval nekih ribniških perijoh — in o drugem delu, ki je glavni mojega spisa, djalo se mi je, da sem spisal himno namesto kritike. Čudno! saj so pri nas sicer himne prav v navadi, in do tega časa se je hvala pela še vsemu, kar je bilo tiskanega s slovenskimi črkami, bodi si v bohoričici, metelčici ali pa v gajici. Kako je to, da je hvala na enkrat prepovedana? „Duo cum faciunt idem, non est idem!“ Pa zdí se mi tudi, da je v tistem spisu razen hvale še nekoliko družega — in če hvalim — mislim, da kažem tudi, zakaj!

Če je bila pa kritika našega glavnega lista le bolj negativna

Kar modró zamolčí, to mojstra mi kaže pisave —

me je pa vaš kritikar popolnoma vničil na en mah, kakor bi petelinu glavo odsékal; — in pa, o sramota! z mojim lastnim orožjem. Djál sem revež nepremišljeno v svojem spisu tako nekako: Na Prešernu so nam kakor na dragem prijatelju skoraj ljube še njegove napake, slabósti — (takó da si ga ne želimo drugačnega). Moj nasprotnik mi zavrne na tó: Tista kritika je prava, ki hvali, kar je hvale vrednega, in graja, kar je graje vrednega. Ali nisem mrtev? Tak sem, kakor sv. Janez glavosék v pratiki. In na tó mi pa založi še eno, rekoč, da sem ponižal Prešerna, ko sem ga hotel povišati! Ta je bila pa vendar odveč, ker sem bil tako že mrtev. Vendar pa, akoravno sem že mrtev, bom odgovoril nekaj na njegovo drugo; — na prvo ni moč odgovarjati ničesar, to jest faktum! — ni mi nikdar prišlo na um, da bi hotel poviševati Prešerna, ker je že dovolj visok; hotel sem le pokazati, da je res vreden naš Prešerin, da ga ljubimo in se ponášamo ž njim, posebno pa vreden, in to je glavna reč — da ga beremo. Če sem tako slabo dosegel tá svoj namén, tolažim se s poetom, ki pravi: „In magnis voluisse sat est“. Če sem pa zares nehoté ponižal tega svojega ljubljenca, kakor se mi ócita, nič ne dé, morebiti ga bodo zdaj, tako ponižanega in približanega umeli tudi tisti, katerim je bil prej previsok!

S svojim vprašanjem, kaj mislim o Koseskem, zlasti pa o tem, kar se je bralo iz njegovega novega dela v zadnjih „Novicah“ — spravil si me rés v veliko zadrégo; ne da bi ne vedel kaj reči, — saj moja sodba o tem tolikokrat in tako krivo sojenem pisalcu je že zdavnej sklenjena. Le težko mi je naravnost izgovoriti svojo misel, ki se, žalibog! nikakor ne zлага s tem, kar so pisali moji predniki o njem.

Pred vsem drugim moram pa omeniti, da s Koseskim sem ravno v tistej zvezi kakor s Prešernom; nisem ga videl v svojem življenji; storil mi ni nikoli nič dobrega, ne slabega, še celó ne vé, mislim, da je kdo mojega imena na svetu. To moram omeniti, ker se pri nas vsacemu tako radi podtikajo osebni motivi.

Žalibog! da govoré o Koseskem ne bom mogel pasti v greh, ki se mi je očital pri Prešernu. Pa saj v tem se je že obilo, le preobilo grešilo nad Koseskim. Ponižali so ga tisti, ki so ga hoteli povišati; zakaj kdor preveč dokazuje, ničesar ne dokaže, in Koseski sme po pravici zdihovati; Bog me varuj mojih prijateljev, sovražnikov se bom varoval že sam!

Taki prijatelji so ga imenovali slovenskega Goethe-ja, eni, če se ne motim, tudi Schiller-ja — zakaj? tega pač sami ne vedó. Mislim, da Koseski sam ni vedel, ali bi se jezil ali smejal takim nemarnim priméram.

Če se mora že primerjati po vsej sili, imenujmo ga raje slovenskega Klopstocka. Kakor Klopstock na Nemškem, tako je vdaril Koseski pri nas prvi na véliki zvon, da je dal mogočen glás, ki se je razlegal daleč okrog po slovenskeje domovini, in iz spanja izbudil marsikterega zaspanca. Lép je zvonov glas, kdo bi tajil! „Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango! Budi zván in dramí,“ ter povzdiguje srca proti nebu; ali človeško srce ima še druge potrebe, in željno bo pilo potem tudi mile glasove, izvirajoče iz priproste, domače piščalke, glasove zdaj žalostne, zdaj vesele, glasove, ki mu zbujajo sladko domotožnost, kakor bi čulo mater, ki poje detetu v zibeli! —

Klopstock se je bil prikazal Nemcem, kakor nova svitla zvezda na nebu; vse jo je gledalo strmé, tako da so jih na zadnje bolele oči. Zvezda ta je bila komet, šla je, kakor je prišla. Dandanašnji, kakor je znano, govoré Nemci o svojem Klopstocku z velicim spošobnim spoštovanjem — beró ga pa ne! Bral sem celó enkrat, da je bil razpisal Nemeec lepo darilo za tistega, ki se more izkazati, da je v resnici prebral vso Klopstockovo Mesijado od konca do kraja. Do današnjega dné se ni še nihče oglasil! —

Zbudil je bil Klopstock, kakor vsaka nenavadna prikazen v literaturi, iz začetka velikó posnemovalcev. Cela truma se jih je bila vsula za njim, sčasoma pa jih prihajalo manj in manj, in dandanašnji je Klopstock popolnoma zastarel; v ljudstvu pak se ni bil nikoli vkoreninil.

Z veselim strmenjen so čuli Nemci v začetku nove besede, pogumne trope in izvirne podobe, djali so: Glejte si, nismo mislili, da se dá kaj takega povedati tudi po naše. Strmeli so nad novim bardom, ki se je vzdigoval tako krepko, tako veličastno kviško, kviško — da se je skríl v oblake! — Po tem pa so se razšli vsak po svojem opravku! —

Pa tudi s Klopstockom se ne more popolnoma primerjati Koseski. Če se le težko kdo najde, ki bi bil prebral vsega Klopstocka, nikakor se to ne more očitati našemu Koseskemu; njegova dela, kar

jih je izvernih, preberó se v času, kar ga je treba, da se jajce v mehko skuha. To je ravno! Izvirnost menim, je morda vendar le pri poetu glavna reč. Ponašati se more človek le s tem, kar je njegovega, kar je naredil sam. O izvirnosti Koseskega pa se ne bomo dolgo pričekali! S tem pa nočem nikakor zametovati prestavljalcev. Prestavljalci so dobri in koristni delavci, zlasti če prestavljajo dobre reči in jih prestavljajo dobro. Te slave ne bom kratil Koseskemu, da-si tudi njegovej besedi očitajo mnogo naši filologi, to pa so sitneži, ki jim ni vstreči! Da pa se človek, ki se veliko peča s poeti, in je tako rekoč ves napojen s poezijo — na zadnje tudi včasih malo sam oglasi, to je prav natorna prikazen; saj je znano, da so nekatere materije, ki se, če dolgo leže v solncu, na zadnje tako napijó in navzemo luči, da se po tem še dolgo časa v temi svétijo.

Najbolj po pravici torej bomo primerjali Koseskega nemškemu Vossu, ki si je zaslužil s svojimi prestavami lepo, čestitljivo mesto v nemškeje literaturi. — Kar se pa tiče zadnjega dela Koseskega, naznanjenega v „Novicah“, zdí se mi, da mu je zopet veliko škodilo prijateljstvo — prvič z bombastičnim naznanilom potlej pa s tem, kar je v izgled iz njega vzetega in natisnjenega v Novicah. Prestrašil sem se, ko sem bral to najnoveje delo njegove „divne muze“. Res dolgo že živim v tujem nemškem mestu, zato pa vendar nisem še pozabil materinega jezika. Zvestó berem Novice, Glasnika (Danica mi žali-bog ne pride pred oči!) in kar mi je moč sicer dobiti slovenskega v roke. In Slovenci na Dunaji imamo, pač smem reči, lepo navado, da se, kjerkoli se snidemo, radi pogovarjamo, ne samo o vsakdanjih, ničemurnih rečeh, ampak tudi o vsem, kar je koli mar omikanemu človeku in sicer vedno le v slovenskem jeziku. Tolikanj večí moj stráh, ko berem in berem tiste nove verze Koseskega; premiš-ljujem in ugibljem — vse zastonj! Kako je to? saj sem vendar bral prve pesnike vseh evropejskih literatur in razluščil sem že marsikter filologičen lešnik — tú pa je ves moj trud zastonj. Pa ne da bi djal, da je govor tako visok, da ne morem za njim — saj je pravi „peš govor“, ne dviguje se tu, kakor je sicer njegova navada, v obla-ke, prav ob tléh se plazi, kakor obstreljena jerebica. Taka se pa ni godila samo meni, ampak tudi mojemu prijatelju, ki ima lepó imé v slovenskeje literaturi. On mi je bil z glavo majé in čudno se smehljuje podal prvi tisti Noviški list. Z združenimi močmi po dol-zem ugibanji in vkrepanji, z mnogoterimi kombinacijami, konjektu-rami in raznimi filologičnimi zvijačami sva nekoliko še le vganila, kaj hoče reči njegova muza; pa še zdaj ne véva, ali sva pravo za-déla. Naš pesnik namreč ne rabi velikokrat besedi v navadnem pomenu — in pa ima zraven neusmiljeno navado, da kakor hitro mu ni všeč kaka beseda, pa jej kar odstriže rép, kakor poredni paglavci nedolžnemu martinčku, ali pa odseka jej celó glavo, kakor petelinu! namesto: rahlo pravi — rah; namesto množica — množ, in vad — namesto navád.

Da pa ravno jaz tako slabo umem Koseskega, to se mi zdi tolikanj čudneje, ker se drži, kakor pravi sam, bolj stare pisave. Tako tudi jaz, — si parva licet componere magnis — še vedno po starem imenujem tistega, ki bere moje pisanje (bog mu daj dolgo življenje in pa dolgo potrpljenje!) ljubega bravca, ko bi imel reči: bralec, ali pa: čitatelj; še vedno berem stare bukve, ko drugi čitajo nove knjige; čevlje nosim namesto črevljev in zobljem česnje raje ko črešnje. Pišem še vedno: čern kert je prederl terdo perst (pa gosp. vrednik mi ne privošči nepotrebnega e rekoč: Čemu ta potrata! populi mi jih torej vse iz ubozih besedi brez usmiljenja kakor stare škrbine iz čeljust!). In lepo partikulo: nego sem ravno zdaj v prvič v svojem življenji pritisnil na popir.

Zdim se v tej zastaranej pisavi samemu sebi, kakor kak pošten star ljubljanski meščan, urar ali rokovičar v nedeljo pri sv. maši v franciškanskej cerkvi v skrbno osnaženej suknji rujavega sukna, z visocim, okornim zavratnikom, kratkimi tesnimi rokavi in ozkimi zleki za pestjó, s ktere sta izglođala zadnjo dlako „časa zob“ in pa ostra ščet! Tako se je nosil tudi ranjki Nestor slovenskih slovničarjev, nepozabljivi Metelko, pod katerim sem se tudi jaz učil sklanjati: žabo in ribo in raka in druge take postne jedi.

Nekaj me je pa vendar veselilo pri tem branji namreč tó, ker sem videl, da Koseski sam je res, kakor sem mislil že prej, pohleven in protestúje zoper slavo, ki mu jo po vsej sili nakladajo njegovi prijatli

Tak nam je čas kaj malega rodil,

Ne da bi zá-se tù al tam slovelo,

Al da od nas bi kdo se kaj učil,

Veljavo le pepéla da b' imelo

Ki včasih njivi ploda mnogo dá.

In tak izid želí sledeče délo,

Bog daj, Bog daj, da bi doseglo ga!

Bog daj, Bog daj! voščimo tudi mi; pohlevneje se skoraj ne more govoriti.

Ne bojim se, da bi Ti krivo ne sodil teh mojih besedi, saj veš, da bi nihče tako vesel ne bil, kakor jaz, ko bi imeli veliko, veliko tacih pesnikov, za kakoršnega delajo Koseskega; pa kaj nam pomaga, če se slepimo! To več škodi, kakor koristi. Če bomo ravnali tako, vlegli se bomo zvečer moško na namišljeni lovor; ko pa posije dan, zbudili se bomo na bobovej slami!

Če sem v tem pismu govoril toliko „pro domo“ — Ti sam si tega kriv, saj veš, da sem miren človek in se ne prepiram rad (kar bi hotel morda posnémati kdo iz mojega imena), nikoli pa ne, kedar bi šlo le za mojo osebo! Ko bi se pa bilo kdaj vdariti za resnico, za čast domovine, takrat pa se ne bom skrival v korúzo, saj, hvalo Bogu! ne manjka mi brušenega meča, ne ostrih sulic in pušic, ne bojim se boja iz očí v očí — gorjače pa ne vihtim rad, in nikdar

ne bom, kakor potepuh in tihotapec, pobiral tiho kamenja v ruto in hajdi od zadej po glavi!

Kar sem rekel tu o Koseskem, s tem mu nikakor ne mislim kratiti zaslužene slave; in ko bi spreobrnile pesmi njegove, ki se nam obétajo, mojo misel, takrat bom pa jaz prvi s kadihom pritekkel, ter klical na vso moč iz globočine svojega osrčja: Slava!

Kraljević Marko i Vila vodarkinja.

(Narodna isterska; zapisal J. Volčič.)

Králjeviću Marko črnu goru jaše,
 Črnu goru jaše i nju proklinjaše:
 „Oj ti črna goro, prokleta ti bila,
 Kad u tebi nima nikdar hladne vode!“
 Al je Marku vila lepo besedila:
 „Neproklinjaj, Marko, te črne gorice,
 Leh se šeći Marko malo ponapredak,
 Najči hoćeš, Marka, dva Dunaja vode,
 Kraj Dunaja, Marko, vodarkinju mladu.“
 Al je Marku sreća, sreća doletela,
 Da je vila sanak, sanak uhitila.
 Napoji on sebe i svoga konjića;
 Al mu konjić vodu, vodu pomutio.
 Kad se vila sanká, sanká probudila,
 Obzira se vila na četire strane,
 Ne zagleda vila nikder nijednoga,
 Leh u polju Marka Marka kraljevića.
 Hitro zajahala svojega konjića,
 Pak mi trči k Marku, Marku kraljeviću;
 Još mu mlada božju, božju pomoć nazva:
 „Pomoz' Bože, Marko, Marko kraljeviću,
 Bog te sprimi vilo, vilo vodarkinjo!“
 Plati Marko težke, težke vodarine
 Vadi Marko jaspra, jaspra i dukate,
 Da će platit Marko težku vodarinu.
 Al je vila Marku lepo besedila,
 „Da bim bila jaspro, jaspro uzimala,
 Srebrom bim ja bila Dunaj okovala.“ —
 „Ča ćeš vilo jošte, da ti ja doplatim?“
 „Od junaka, Marko, obedve ručice
 Od konjića, Marko, četire nožice.“
 Al njoj Marko lepo, lepo besedio:
 „Ča će junak, vilo, brez svojih ročica,
 Ča će konjić, vilo, brez svojih nožica!
 Počeli se mladi meju sobom biti.

Vili su mi bele pene dohajale,
 Ali Marku bele bele i krvave.
 Pa je Marko vili lepo besedio:
 „Pogledaj ti, vilo, kad je žarko sunce!“
 Onda se je vila k suncu obazrela,
 Pak je vili Marko onda vazel glavu.

Od Ljubljane do Komarna.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

(Konec.)

Sedaj sem vedel, da ne bo daleč do Kaniže. Naslonil sem se na okno in zrl po planjavi; moj tovariš Hamburčan pa si je podložil nekaki klobasasti sedež iz gumielastike, ktereга je poprej napihnil ter se vsedel na-nj; menda mu je bila že klop pretrda zarad dolge vožnje.

Ne vém, po kakej naključbi sem se spomnil pri tej priči nekterih oseb, ktere sem v svojem zapisniku, kot nasprotnike, ru-deče zaznamoval in s črnilom podkrižal. — „Ti Andrejčekov Jože!“ djal sem, „ki si nekđaj zjutraj pri maši stregel v cerkvi krašnjiškega sv. Tomaža in krave za rep vlačil po županovih tratinah, potem v prtenih hlačah klopi jezdaril po Ljubljani in slednjič vojaško butaro naložil na pleča, — ti si sedaj daleč, že precej daleč od Ljubljane, tečno kosilce svetá je že za teboj, in to bode tvojim sovražnikom bolj všeč, nego šest vrčkov Kozlarjevega piva; gotovo se jim je odvalil velik kamen od srca pri tvojem odhodu.“

Kaniža je še precej prijazno mesto, kolikor sem ga mogel ogledati v naglici. Tù namreč je bil obed ob dveh popoldne, torej smo imeli časa pol ure. Mislil sem tudi jaz stopiti nekoliko v restavracijo; pa bilo je ondi tako natlačeno ljudi, da so drug drugemu napotje delali. „Kaj se bom silil med to mešanico“, mislim si, „saj nisem ravno potreben.“ Povžijem s seboj prineseno jedilo in pijačo, in bil sem s tem popolnoma potolažen; saj moje, več slabega, nego dobrega vajeno teló je kmalu zadovoljno. — Koračil sem po kolo-dvoru sèm ter tjà, v zimsko suknjo zavít in s torbo čez ramo, ter ogledoval mimogredoče ljudi. Koj sem zapazil, da v Kaniži že veje popolnoma magjarski duh. Napisi po kolodvoru so bili ogerski, stare babulje in otroci, ki so prodajali sadje in drugo ropotijo, blebetali so magjarski in ponujali svoje blagó prišlim potnikom, po cesti pa so prihajali in odhajali črnolasi, zagoreli Ogrji z dolzimi, navihanimi brkami, s štulastimi klobuki in svetlimi, visokimi črevlji. „Da bi te vrag, ti ga pa sujejo, ti!“ mislim si, „le poglej, kako trdo na pete stopajo, kakor bi bil ves svet njihov; ošabni so, kakor petelinje.“ Tudi Magjarke niso ušle mojim bistrim očém; kajti jaz imam že takovo navado, da povesod svoj nos vtaknem, še celó tje, kjer bi včasih

ne bilo treba; pa to je že tako in ne bo drugače, ko bi se tudi svet zaradi tega razdril. Všeč mi niso bile nič kaj blede gospé in gospodičine, ker imajo preširoka in zabuhla lica in nekoliko preveč na ošabnost cikajo. Menim, da tega mi ne bo nihče zameril, saj vsakdo o tej reči drugače sodi; nekoliko pa tudi morda nisem prav videl, ker sem še le prišel tù sem in sem bil prej le Kranjic vaju, ki so bolj gibčne in belo-rudečih lic.

Lepšega žita ni, ko je pšenica,

Zalšega dekleta ne, ko je Kranjica,

pravi narodna pesem, in jaz sem tudi te misli.

Od Kaniže dalje nisem videl družega, nego cele črede dolgorogih volov in rujavih ovac; na obeh stranéh široka, lepo obdelana polja in sem ter tje kacega magjarskega kmeta, ki je gonil svoje konjske mrhe po cesti, vprežene v težek voz.

Zaspanec me je jel vedno bolj nadlegovati in nehoté sem večkrat zadremal. Ravno sem bil že precej dobro zaspal in sanjal, kako sem na Dobrovi v farovžu pil neznano kislo vino, da mi je usta križem vleklo, ko me Hamburčan zbudi, rekoč: „*Interessirt sie nicht die Aussicht auf den Platensee?*“ Jaz debelo pogledam in požrem še enkrat sline prav debelo, mislé še, da pijem dobrovško vino, potem pa pomolim svojo zaspano glavo skozi okno.

Blatno jezero se je širilo pred mojimi očmi. Bil je to krasen pogled, vsaj meni se je zdel ta prizor veličasten. 22 □ milj obsega ta vodna planjava, ter se širi od jugo-zahoda proti severo-vzhodu. Na unej strani je bregovje precej strmo; kajti odrastki Bakonjskega lesa se potezajo celó do jezera, in skozi in skozi ob kraji vidijo se na podnožji teh gorá mesta, trgi in vasi s svojimi belimi hišami. Vse drugače je pa na južnej strani. Kolikor oči presežejo, ni ga nobenega hriba, obrežje je nizko, zatorej tudi jezero ob kraji plitvo in nepripravno za vožnjo; le majheni čolnici zibljejo se ob kraji, pripravljeni za ribji lov. Rodovitnega polja tukaj ni, vse obrežje je posuto z drobnim peskom, iz kterega molí tù pa tam visoka trava, po kterej se pasó voli, ovce in sem ter tje tudi prešiči. Takov pesek raznaša veter sem ter tje po zatišjih, kakor pri nas na Krasu sneg; zatorej so večidel vse čuvarske hiše krog in krog obdane s peskom, in le z velikim trudom se je toliko oskrbelo in ogradilo, da jih popolnoma ne zasujejo peščeni zametje. Tudi z železnice morajo vedno odpravljati pesek, sicer bi ob kratkem več ne bilo mogoče po njej voziti se. Ob jezeru je vse polno povodnih in močvirnih ptičev, ki oživljajo vso okolico s svojimi dolgočasnimi glasovi. Sem ter tje ob bregu stojé posamezne ciganske kočé, kakor bi bile v zemljo zlezle; kajti streha dotika se popolnoma tal in razun vhoda od spred, je samo še majhina luknja, da ima dim prost izhod na beli dan. Vhodi so vsi na južnej strani, da jih ne zasuje pesek; krog hiše pa se valjajo umazani in raztrgani cigani, razveseljevaje se pri dolgočasnej godbi, ki pa ima vendar lastnost, da človeka nekako bolešno gane. Tu pa tam je videti tudi kak vodnjak, ka-

koršni so sploh navadni po ogerskej pustinji, ki daje potrebne pijače ljudem in živalim.

Postaje so tukaj kaj redke in borne; navadno je samo čuva-jeva hiša, kjer se dobivajo listki in sprejemajo ljudje na železnico. Takove postaje so: Komárvároš, Boglár in Sió Fok. Po teh hišah so tudi navadno gostilnice. Milo se mi je storilo, ko sem videl, kako so zapuščali vojaki železnico pri vsakej postaji in šli domú na od-pust. Peli in vriskali so, da je vse prek letelo, ter pili „palenko“ na zdravje, da so zopet prišli domú po dolzih letih. „Mojruha! Jože“, djal sem, „ti se boš pa še le čez dvanajst let tako-le domú vrnil, če te prej ne pokopljejo.“

Celo popoldne smo drdrali dalje, kakor bi nas bil veter nesel; pa Blatnega jezera še le ni bilo konec, vedno bolj in bolj se je ši-rilo. Sonce je jelo zahajati in valovi po jezeru so se lesketali, kakor v zlatu, od zadnjih solnčnih žarkov. Bil je to prizor prekrasen, da mi je še vedno živ pred očmi; spominjal sem se Blejskega jezera. Večerni mrak je jel razprostirati svoja krila po zemlji, ko zagledam v majhini kotelji cel kup hiš; menil sem: „to bo Stolno Beligrad“, pa kondukerjev glas je naznanil, da smo prišli v Czikvár. Blatno jezero je ostalo za nami in nekaj ur potem sem zagledal na levej strani veliko mesto prostirati se po planjavi: bili smo v Stolnem Belem-gradu. Bilo je že pol sedmih, ko zapustim kolodvor in se napotim v mesto, da bi si poiskal prenočišča; kajti vlak je odrinil še le drugo jutro ob desetih proti Komarnu.

„Kam pa se čem zdaj djati?“ jamem premišljevat, „kje bi neki dobil kako pošteno prenočišče?“ — Na cesti, ki drži od kolo-dvora v mesto, bilo je nekaj vojakov in te sem sklenil poprašati po kakej krčmi; kajti vedel sem, da vojaki najbolje vedo za dobre krčme. Bili so ti vojaki od polka Gerstnerjevega in med njimi tudi neki korporal, s katerim sva pred dvema letoma v Krašnji pri Juriju celo noč plesala, ko smo ravno pokušali novo vino; bili smo torej že stari znanci. Povedal mi je, da je Ulmanova gostilnica najboljša, pa je daleč v mestu, zatorej mi je svetoval, naj ostanem raji v prvi gostilnici blizo kolodvora, kjer bom tudi lahko dobil dobro postelj. Mahnem jo koj do omenjene krčme. Bilo je to nizko, pa precej ob-širno poslopje na desnej strani ceste.

Komaj pridem do praga, ko stopi k meni kosmat, raztrgan dedec in tirja meni nič tebi nič od mene pet krajcarjev, da bi si kupil žganja. „Lej ga tepca“, pravim sam pri sebi, „kedaj si mi jih pa posodil? — Tu so pa berači res kaj čudno vstvarjeni, prav tako kakor na Španjskem. Dam mu zaželeno bore, da bi se ga brž odkrižal, pa dedec se vstopi pred-me in jame napletati na gosli čardaž. Drgnil je tako srdito z lokom po strunah, da sem menil, kar vse morajo popokati; menda samega veselja, da bo izpil za moje krajcarje frakelj žganja. „Pojdi se solit!“ pravim mu, „kdo bo neki poslušal to cviljenje?“ in nemudoma sem odprl duri in stopil v krčmo.

Pri majhini mizici je stal postaren očanec in nalival v maj-hine steklenice žganje. „Dober večer!“ pozdravim ga nemški, kajti

hotel sem se prepričati o resnici besedi nekega ljubljanskega pre-roka z visoko pinjo in črnim frakom, ki nam je včasih pravil, da se govori nemški jezik po vsem svetu, še celo na Kitajskem, ali kje že. — „Ali bo prostora za prenočišče?“

„Tešek barátom! Nem magyar ember?“ nagovori me in mi pokaže v drugo sobo. Videti, da ne umem nobene črtice magjarski, hiti urno ven, in kmalu potem primaha jo v sobo čokat človek z dolgo črno brado. Bil je gologlav, golorok in bos, čeravno je zunaj kaj oster veter pihal, njegove platnene hlače pa so bile tako zakrpane, da je bilo gotovo več zaplat na njih, nego v letu dni. Jel je lomiti nekako judovsko nemščino in po dolgem trudu sva se zmenila toliko, da sem izvedel, da bom lahko ondi prenočil za štirideset kraj-carjev gotove plače. „Da bi te hudir“, mislim si, „ta je gotovo „Oberkellner“ v tej gostilnici, ker je takó elegant opravljen; takovih še v Ljubljani v kazini nimajo.“

Ukažem si prinesiti polič vina in nekaj večerje, kar se je kaj zgodilo. Dobil sem cel okrožnik rib in steklenico črnega vina. Ali steklenica bila je tako čudno vstvarjena, da nisem še nikdar take videl; — ne vem, ali znajo samo na Ogerskem take delati, ali kaj-li; — imela je namreč tako dolg vrat, da bi bil lahko brez ovire ponudil piti gostom pri drugi mizi za durmi. Kozarca, se vé da, mi ni prinesel, menda niso imeli nobenega odveč pri hiši, zatorej sem pil kar iz steklenice.

Po večerji me je peljala debela donda, natančna podoba magjarskega plemena, po dvorišču tje blizo vrta, in ondi mi odprla majhino beznico ter mi pokazala postelj. Odložil sem obleko na polomljeno mizo in jel ogledovati svojo originalno stanico. Tla so bila prstena in vsa razkopana, okno samo eno, pa še to vse potrto, vrata pa so bila taka, kakor sem včasih sanjal o njih, namreč, da se ne morejo nikdar popolnoma zapreti. Skozi velike špranje, da bi bil lahko pest skozi pomolil, prešteval sem brez ovire zvezde na jasnem nebu, in veter je pihal od vseh krajev v sobo. Rad bi bil zaprl duri, pa bilo ni niti kljuke niti zapaha, samo nekaj raztrganega motvoza je viselo ob durih. „Kaj mi pomaga ta zaporica?“ menim sam pri sebi, „tu me lahko vsi duhovi po noči obiščejo in jim ne bo treba laziti skozi ključevo ljuknjo, ki je še ni ne.“ — Édino, kar je bilo nekako bolj po božjem vstvarjeno, bila je pernata postelj; ko bi te ne bilo, bil bi gotovo zmrznil v ogerskej baraki.

Komaj se odpravim v postelj, ko pridete noter dve ženski, razmršeni, in hočete tukaj spatí, rekoč, da je njuna soba. „Ne boš, ti črna, suhopeta baba, mi se nismo tako zmenili. Jaz sem sam pošteno plačal, pa bom tudi sam spal, naj bo soba čigavor če.“ Babeli ste klepetali in šli ven, jaz pa sem zaloputnil duri za njima, da se je vse potreslo. Zunaj je stala še tretja oseba: v črno plahto zavít človek. Hudo so se jele prepirati te tri osebe, ko pa slednjič le niste babi odjenjali, jel jima je deliti dedec magjarske dokaze, da ima on pravo; udrihal je namreč po njima, da so kar iskre švigale. Taki so magjarski dokazi, kdor še prej ni vedel. Iz kacega vzroka

ste prišli v mojo sobo, mi takrat ni še prišlo na um, sedaj pak, ko sem že delj časa na Ogerskem, bi pa to reč že razsodil.

Premišljeval sem dolgo po noči še, kakov razloček je med življenjem pri nas doma in tu na Ogerskem. Ne zdi se mi resnična prislovica: „Extra Hungariam non est vita, et si est vita, non est ita.“ Ogrri se vé da drugače sodijo to reč in tudi drugače živé. Oni živé, kakor so živeli njihovi preočetje še pred sto in sto leti, in to je národno.

Ker sem bil zeló truden, spal sem jako dobro, in prav nič ne vé, ali me je še kdo obiskal po noči ali ne.

Drugo jutro se zbudim, ko je bilo že popolnoma dan, in o joj! veter je pihal in dež lil, da je bilo groza, in skozi moja razdrta vrata, ali prav za prav staro lesu, zanesel je veter toliko dežja, da so bila vsa tla polna majhnih in večih lužic. Urno se opravi in bežim v gostilnico; kajti bal sem se, da ne bi utonil v tej luknji. Po zajutreku zaprosim bosonogega natararja, da bi mi preskrbel kako omrelo, da bi mogel v mesto. Namenil sem se bil namreč ogledati nekoliko nekđaj tako slavni Stolni Beligrad, kjer so bili dolgo časa kronani ogerski kralji, kjer tudi počivajo trupla nekterih izmed njih v stolnej cerkvi, na pr.: Bele, kralja Matijaža Korvina, Kolomana itd. — Dedec je bil tako nezaupljiv, da mi je ni hotel dati prej, da sem mu dal za odškodovanje sreberno šestico in zraven še pustil svojo popotno torbo pri njem za zastavo, da se gotovo vrnem. Prinesel mi je raztrgano, polomljeno omrelo, ki mi je malo koristila v hudem deževju, pa za silo bila je že dobra.

Čem delj sem lazil po ulicah, tem dalje se je razprostiralo mesto pred menoj: vedno je naraščalo, kakor bi bilo lezlo iz tal. Blata je bilo povsod neizrečeno veliko, kakor je sploh navada po ogerskih mestih, pa to ne samo kedar dežuje, ampak večidel celo leto. Ulic nisem videl nobenih tako snažnih, kakor so v Ljubljani, večidel so umazane in blatnate; le tú pa tam je narejen tlak iz gručastega kamenja, po katerem vedno noga spodrsuje, da bi se človek lahko sredi ulic ubil. Hiše so večidel nizke, samo sredi mesta je nekaj lepo sezidanih poslopij. Lehko, da je mesto dalje proti severju zalše, ker ondi nisem bil, ker mi je zmanjkovalo časa. Samo judovski tempelj sem še ogledal, ki je res kaj lepo delo z dvema zvonikoma, ki molita s svojima okroglima strehama izmed družih poslopij.

Čudil sem se tudi zeló, da je bila skoraj v vsakej drugej hiši kavarna; kamor sem prišel, videl sem napise: „Kaveház.“ Ogrri morajo biti neznano zaljubljeni v kavo, zató so gospodičine magjarke vse tako blede.

Rad bi bil ves dan taval po mestu in pregledoval njegove znamenitosti, posebno glavno cerkev bil bi rad obiskal, pa bližala se je deseta ura, torej je bilo treba odriniti nazaj proti kolodvoru.

Po judovskih ulicah gredé, spodrsnem se in omrela odleti mi iz rok v bližnjo lužo. „O ti nemerkaj ti, kaj bo pa sedaj, če omrele ne dobóm? Natarar bode hotel imeti gotovo za njo najmanj še pet

srebernih šestic, čeravno ni vredna počenega groša, ali pa mi vzeme popotno torbo, kjer imam vse svoje borno premoženje. Dolgo kobalim in kobalim po blatu krog luže, slednjič pa sem bil vendar toliko srečen, da sem izvelkel vso povaljano omrele iz mlake. Opral sem jo nekoliko, in bila je zopet dobra.

Natakar me je že čakal na pragu in gladil zamišljen svojo brado, kakor bi bil tuhtal, koliko žganja in vina je že potočil, od kar je imel hlače nove, in koliko ga še bo, preden jih zavrže, ali pa prodá kakemu muzeju. — Bal se je že menda, da ne bi mu odnesel dragocene omrele. Ūrno sem obesil torbo čez ramo ter hitel na kolodvor. Ravno prav sem prišel; kajti nekaj minut pozneje drdrali smo že zopet dalje proti Komarnu.

V vozu sedé sem se še le spomnil, da sem pozabil v krčmi svojo steklenico. Prav žal mi je bilo za-njo, ker je prišla iz dobrih rok in bila še preskrbljena z Medijatovim vinom. „Kaj se če!“ pravim sam pri sebi, „po-njo ne morem več; kedar bom zopet potoval skozi Stolni Beligrad, oglasil se bom pri krčmarji, in ako je možek pošten, dal mi jo bode zopet, napolnjeno z vinom, če ne, naj jo pa ima, da bo sit, saj mi ni na srcu zrasla.“

Dež je še vedno lil in goste megle so se vlačile po polji; torej mi je bilo zopet nemogoče pregledovati okolico.

Voznja po železnici je tukaj grozno dolgočasna. Vsak ogerski kmet hitreje vozi s svojimi konjiči nego ta železna pošast. Vzrok temu bilo je to, ker je bil hlapon majhen, teža pa velika, ker vlekel je celo čredo volov proti Dunaju, ki so molili svoje dolge roge iz vozov. — Časa sem imel dovolj premišljevat, kar mi je prišlo na mar, ker razun dveh ženskih in nekega ogerskega duhovnika, bilo ni nikogar v vozu. Premišljal sem, kako težko se je bilo ločiti od domovine in prijateljev.

*Tristis abis, oculis abeunte prosequor udis,
Et dixit tenui murmure lingua: vale!*

Te besede so mi vedno šumele po glavi in domislil sem se Ovidijevih pisem iz Ponta, teh blagoglasnih, ginljivih listov, ki sem je vedno tako rad prebiral, — v katerih revež zdihuje v puščobnem Pontu po krasnem Rimu. — Reči pa moram, da ondi gotovo ni bilo tako dolgočasno, kakor je v Komarnu, zatorej bom tudi jaz začel pošiljati svoje jeremijade v domovino, še bolj žalostne in tožne, da se bodo najtrdosrčnejim kmetom in kmeticam, gospodom in gospodičinam, solze vdirale po licu, debele kakor vinske jagode; saj se nadjam, da ima gotovo še ktera slovenska dušica kaj sočutja za-me.

Prišli smo do postaje Bodaik. Dober streljaj od železnice na južni strani stoji vas, obširna, da še nisem nikdar takove videl; gotovo ima več, nego tisoč hiš. Konec vasi je precej zala cerkev z visokim zvonikom, unkraj cerkve na majhinem, zelenem holmcu pa Kalvarija, kakoršnih je posebno mnogo po Slovenskem. Prvo, kar sem pogrešal na Ogerskem, bilo je pomanjkanje cerkvá. Domá sem bil vedno vaju videti skoraj na vsakem hribu belo cerkvico, tû pa

sem se vozil cel božji dan, preden sem zagledal kje kak zvonik proti nebu moleti.

Ogerske vasi so vse drugačne, nego so pri nas navadne. Hiša za hišo vrsti se neprenehoma, pa te hiše so grozno borne in majčkine. Večidel so iz ila in protja sestavljene in pokrite s slamo ali deskami; strehe takovih hiš so podobne onim pri starih lesenih bajtah po Slovenskem. Pri vsakej hiši je navadno tudi velik kup sená, ker Ogri ne spravljajo klaje pod streho, ampak jo puščajo zunaj; tudi po večih mestih ravnajo tako.

Okolica tod okrog je še precej prijazna: sèm ter tjà vidijo se majhine višine, obdane z vinogradi, in tudi vasi se nahajajo pogostoma.

Unkraj Bodaika smo se peljali skozi velik gozd, ktereга ni bilo ni konca ni kraja; pravili so mi, da sega celó do Bakonjskega lesa; — ne vém, ali je res ali ne.

Čez nekaj časa se nam je svet zopet odprl, in na desnej strani železnice sem zapazil lepa poslopja, kakoršnih nisem videl na vsem svojem popotovanji. Bližali smo se namreč Moru, kjer so krasna cesarska posestva.

Vedno sem pazno zrl, kedaj se mi prikaže Donava in Komarnska trdnjava; pa zakrival mi je oboje še nasprotni hrib. Čez dolgo časa še-le zamrmrá duhoven: „Komárom.“ Naglo pogledam skozi okno, pa videl nisem družega, nego kup črnega zidovja, pre-raščenega s travo. „Da bi te končaj! kje pa je Komarno?“ mislim sam pri sebi, „saj ni videti niti mesta niti kake trdnjave.“ Široka Donava se je valila proti jugo-vzhodu, in z veseljem sem gledal mogočno reko, o ktorej sem že toliko čital, pa je dosedaj še nisem videl.

Hlapon je zažvižgal in obstal na kolodvoru v novem Senju (Uj Szöny), in jaz sem dovršil popotovanje. Stopil sem v neko krčmo in ukazal prinesiti polič vina, prav dobrega. Hotel sem namreč še enkrat izplakniti kozarec v civilnem stanu, potlej pa ne več.

Po Donavi gori je priplaval parobrod „Prinz Rudolf“ iz Pešta, in gosti, črni dim se je valil na kviško. Odprli so ladnjin most, ki drži prek Donave v Komarno, da je mogel parobrod dalje, zato sem moral čakati četrť ure, predno so ga zopet zaprli. Pred mostom me je ustavil brkasti Oger rekoč, da moram plačati krajcar, ako hočem iti na drugo stran. Meni se je čudno zdelo, da drugi nihče ni nič plačal, ki so hodili sèm ter tjà; ne vem, ali mi je na čelu bral, ali kaj-li, da sem ptujec. Vržem mu zaželeni krajcar in on mi dá okrogel listek papirja z napisom: Uj Szöny. S to pravico sem koračil po dolgem mostu, ktereга so vedno zibali valovi, na drugo stran. Prišel sem na majhen otok, ki je skozi in skozi obsajen s sadnim drevjem, tũ namreč delí se Donava v dva točaja in dela majhen otrov. Potem sem moral še po enem mostu, in sedaj sem zagledal nekaj hiš Komarnske trdnjave, izmed kterih sta molela kvišku zvonika glavne cerkve sv. Andreja.

Prišel sem v ulice sv. Andreja, in od tod sem koračil po komitatnih ulicah proti starej trdnjavi. Hiše so bile večidel borne in

tudi tukaj, kakor v Stolnem Belemgradu, pri vsakej drugej hiši kavarna. Tudi godbo sem čul pri vsakem oknu, kjer je bilo zunaj znamenje, da je krčma. Ulice so bile še bolj nesnažne, nego v Belemgradu; take luže so bile po sredi, da bi bil lahko utonil v njih. Po prodajalnicah so bili večidel samo magjarski napisi, ali pa hebrejski, torej sem koj vedel, da mora biti tukaj mnogo judov, v čemur se nisem motil. Prišel sem do lepega, štirivoglatega poslopja, ki se imenuje „oficirski Babilon“, in od tod skozi majhen drevored v staro trdnjavo, črno obzidje, kjer je ležalo cele vrste velicih granatnih krogelj.

Tukaj pred vratmi mogočne trdnjave, ki še nikdar ni bila zmagana po sovražnikih, sklenem svoje potovanje, katero se ni dovršilo tako, kakor sem želel, ker mi je hitra vožnja po železnici odmerila premalo časa, da bi bil bolj na tenko pregledal vse znamenitosti na tej poti. Imel bi še o Komarnski trdnjavi mnogo povedati, pa to ni moj namen v tem potopisu, zatoorej bom ves ta kraj v kakem drugem popisu bolj na tenko narisal.

Pomenki o naših literarnih zadevah.

(Spisal F. Kočevár.)

Pisava.

(Konec.)

Naše slovnice nas učé pisavo blizo tako-le: Piši pred mehkim soglasnikom mehek soglasnik, pred trdim pa trdega, če ti je namreč prosta izbira med trdim in mehkim. To pravilo stoji, kakor vsa druga, na fonetiki osnovana pisalna pravila, na glavi. Če bi ga na noge postavili, glasilo bi se tako-le: Piši povsod in vsikdar tisti soglasnik, kateri gre po etimologiji pisati, naj bo že njegov naslednik trd ali mehek soglasnik! To bi bilo pisalno pravilo. Bralno iz njega izpeljano pravilo bi se pa moralo nasproti tako-le glasiti: Izgovarjaj mehki soglasnik, če stoji pred trdim soglasnikom, trdo; in trdega, če pred mehkim soglasnikom stoji, mehko, ali kakor ti že tvoja govorilna ustna sprava veleva in pripuščá!

In na tak način bi se mogla in morala vsa naša pisalna pravila, ki zdaj prekupičena na glavi stojé, na noge postaviti, in po njih bralna pravila ustanoviti. Kar se teh bralnih pravil tiče, za te nam ni treba posebne skrbi, ta že imamo, in sicer ravno v zdanih pisalnih pravilih; te je treba samo toliko premeniti, da se v nje mesto besede piši, postavi beseda izgovarjaj, in bralno pravilo za etimologično pisavo je gotovo.

Da se je to tudi že drugod in tudi že v prejšnjih časih spredvidelo, naj omenim tu samo en primer. Kašić, če se ne motim rojen Dalmatinec, v predgovoru k svojemu, v Rimu leta 1640 tiskanemu ritualu tako-le govori: „Jur dakle, ako ja bosanski upišem ove riči:

poslao sam, učio sam, rekao sam ili take ine, nebranim zato Dalmatinu našemu, da on neobrati na svoj način ove iste riči i inake, ter reče: poslal sam, učil sam, rekal sam; ni manje Dubrovčaninu da nereče: poslo sam, reko sam; ali gdi ja upišem što ili šta, nebranim Dalmatinu, da on reče ča: ter tako v inih ričih, koje nebudu upisane načinom svoga grada ili mesta, svak na svoj način navrnivši slovo, kojegodir po svojoj običaji, tako nejmamo koriti jedan drugih, veleči, da zanose.“ Al ni v teh besedah celo načelo za obče-slovansko pisavo izrečeno? Na mesto besed: bosanski, dalmatinski, dubrovački, stavimo besede: česki, ruski, srbski itd. in je gotova. Le škoda, da se na temelji tako zdravih, tako zrnatih misli niso naprej zidala naša pisalna in bralna pravila! Kje bi mi zdaj že bili!

Na enakem temelju je stala Metelkova pisava.

Vinko Pacel je neki dan v „Dragoljubu“ djal, da so Hrovatje — in kar se Hrovatov tiče, tiče se tudi nas v tem pogledu — s svojo pisavo že tje prišli, da že več ne vedó, kako govorjeno pisati in kako pisano brati! In tako more pozorni opazovatelj povsod opazovati enake prikazni, iz katerih se drznem sklepati, da se koreninska reformacija pisave slovanskih narečij pripravlja; in da se bo ta reformacija le na temelji etimologije dovršila, tega sem vsaj jaz popolnoma prepričan.

Stalna, na notranjo osnovo jezika postavljena pisalna pravila na enej strani, na drugej strani pa menjajoča se po živem narodnem govoru bralna pravila, bodo tudi to preprečila, da knjižni in pa narodni jezik ne bosta se s časom razcepila na dve veji, da ne bosta iz enega telesa postala dva zasebna brata, katerih na zadnje, kakor imamo dosti primerov v biografiji pismenih jezikov, zmeraj narodni knjižnega preživi in pokoplje. Tako je W. Humboldt dokazal, da novogrški jezik ni sin, nego da je brat starogrškega. Ravno tako je tudi z zdanjimi romanskimi jeziki. Oni niso izrasli iz knjižne latinščine (sermo urbanus), ampak iz nje brata: narodnega govora (lingua rustica). Enako cepljenje se da konstatirati tudi v zdaj živějšíh jeziki, kateri fonografski v pisavi koncesije delajo. V francoščini se že začena razkol med tako zvanim „discours soutenu“ kot višim in „la conversation“ kot navadnim govorjenjem. Razlika med njima, djal bi, je dan danes le še bolj stilistična; ali to je začetek, in s časom se bo zdanja špranjica med njima razklala v širok razpoc, čez kateri se ne da noben most več položiti. Pri Nemcih je tudi že razcepajoča zagvozda v jezikovo telo zabita. Čujmo, kako je o tej zadevi nek Anglež o nemškem knjižnem jeziku in o nemških pisateljih sodil. On pravi blizo tako-le: „Glasoviti nemški pisatelji pišejo, djal bi, le bolj drug za drugega, ne pa za množino prostega naroda. Oni pišejo v jeziku, ki je prav za prav pravi učenjaški jezik; pa tudi njih čitateljstvo je skozi in skozi učenjaški izobraženo. Ali oni so naredili iz svojega knjižnega jezika le eno veliko, impozantno učenjaško narečje, ki je tako prepleteno, da je postalo za prosti svet njihove domovine jako nerazumljivo.“

Poglejmo pa nasproti Angleže, ki imajo stalno pisavo. Pri njih še ni senčice kakega razcepka zaslediti, pa je tudi ne bo, dokler bodo svojo pisavo čvrsto branili fonografične povodnji. Njih stari in njih zdanji jezik je v pisavi celo enak, le bralna pravila so se menjala, in se še menjajo, če se za to potreba pokaže.

Kakor sem rekel, branimo temu, da se nam naš jezik po fonografične pisavi ne razcepi na dve telesi, vsako s svojim posebnim organizmom. Sredstvo proti temu je pa le stalna, na etimologiji osnovana pisava.

Naš narodni jezik, ta je naš dragi kamen, pisava pa naj bo njegov zlati okvir; zdaj je pa na robe: jezik je okvir za pisavo!

V najširjem pomenu je vsa vesoljna narava velika napisana knjiga. Vsaka zvezdica, vsaka meglica na nebu, ki jo zdaj sopar naredi zdaj veter spet v nič razplihne, vsaka črtica na potočnem kamenčku, vsaka pajčevinica, vsako semence, vsaka cvetičica, vsaka žuželka, da! vsak izmed nas je živa črka v tej knjigi, ki jo je napisala sama božja roka! In ta ogromna knjiga s svojimi brezštevilnimi listovi je vsak dan pred našim umom odprta, da v njej beremo, da se iz nje učimo! In blagor nam, če njene mutaste pismenke razumemo, če ta božji jezik, jezik večnih resnic zapopademo. Kdor zna bolje brati v tej knjigi, ta je razumnejši; in vse človeško natecavanje meri na to, da kolikor mogoče to knjigo prebere in razume!

Če najdemo sled kakega starega zida pod zemljo, ali ni ta zid ena pismenka, ena beseda, ena cela povest zgodovinske preteklosti tistega kraja? Ali če najdemo kamneno pločo in na ploči izkresani kip, predstavljajoči dva boreča se junaka, ali ni to ena cela knjiga? Koliko se da brati iz vrsti kamna, iz sloga in kresave, iz različne oprave junakov, iz različnega raza njunih obličij itd.!

Pa, da se mi ne bo ugovarjalo, da premalo pozitivnega povem, da se preveč sanjkam po nadtelnih sferah domišljije, hočem h koncu bolj konkreten biti.

Jezike vidimo, kar se vnanje oblike pisave tiče, na trojni način pisane; ali v simbolih, kateri simboli predstavljajo ali cele stavke (stareji), ali le poedine besede (mlajši), — ali v slovkah, ali s pismenkami. Ti trije načini pa niso vsak za-se samostalni. Oni so se drug iz drugega razvili po zakonu, kakor konsekvencija iz antecedencije. Iz simbolične pisave je izrasla slovčna pisava, in iz slovčne pisave po razvezanji slovke v njene glasovne dele, pisava s pismenkami. Dan danes je gotovo, da se pismenke kot take niso iznajdle, one so bile le iz njih rojstnega kraja v druge pokrajine prenesene. In same podobe, posebno grških in latinskih pismenk, imajo še dosta simboličnega na sebi, kar kaže na njih proizvod iz egiptovske simbolične (hieroglifične) pisave. Ali ni še dan danes S kakor ka č a A kakor bikova glava, f kakor riba itd. Pri starih Feničanih in Hebrejcih so imele pismenke ali po svojej vnanjej podobi, ali po svojem izvirku tudi še živinska ali orodna imena. Hebrejski lamed (l) pomeni tisti bat, s katerim so se vpreženi voliči drezali, gimel (g) pomeni grbastega velbloda, feniški ain (o) pomeni oko itd.

Najstarša simbolična pisava so tako zване hierogliffe. Hieroglifično pisavo so učenjaki po njenej starosti razvrstili na trojno. Najstarša hieroglifična pisava je bila zgolj simbolična pisava, kakor so po priliki današnji rebusi (bilder- oder begriff-schrift.) V svojem napredovanji in razvoju je prestopila hieroglifična pisava na slovkovno pisavo (silbenschrift), v kateri je vsaka slovka svoj simbol, svoje znamenje, svojo hieroglifo imela. Kitajci še danes v slovkah pišejo in ker, se vé da, za vsako slovko posebno pismeno znamenje imajo, zato je zarad velike množine teh znamenj kitajska pismenost toliko težavna za nauk. Kitajci so pri svojej slovkovnej pisavi obsedeli, Egipčanje so pa slovke nazadnje razvezali še v njih glasovne sestavine, ter so za vsak poedini glas posebno hieroglifično znamenje postavili; in ta hieroglifična glasovna znamenja imenujemo danes pismenke, in pisavo ž njimi: pismenkovno pisavo (laut- oder buchstabenschrift). In zdaj se za stalno vé, da najmlajše hierogliffe niso ne simbolične, ne slovkovne, ampak fonetične hierogliffe = pismenke.

Praša se pa: ali je s pismenkovno pisavo že dosegnjena najskrajna meja, čez katero se na tej strani dalje več ne more? Ali je pa še kake daljne dovršitbe sposobna?

Jaz bi djal, da je. Zakaj poedini glasovi, iz katerih slovke obstojé, niso zmeraj primitivni fonetični elementje; ampak če te glasove drugi za drugim anatomicično razparamo in tako njih izvor razkrijemo, najdemo, da ima zraven enostavnih primitivnih glasov, ki se dalje razkrojiti več ne dadó, tudi mnogo takih, ki v svojem telesu, djal bi, zvezano deržé celo skupino glasov, kateri glasovi so se v en glas stopili, kakor se n. pr. dve boji: žolta in modra, stopite v eno novo — v zeleno bojo. Kakor so se dali stavki v besede, besede v slovke, in slovke v glasove razvezati, enako se dadó tudi še glasovi na dalje v svoje izvirne (genetične) prvine razvezati. V časih sta dva na uho identična glasova po svojem izvoru celo različna! In na izvor glasov se bo pri etimologičnej pisavi moral poseben obzir vzeti. Pa ker to sega že bolj v etimologijo in v alfabet, o katerih dveh predmetih hočem posebej govoriti, opuščam tu daljnje preiskovanje, ter sklepam ta oddelek svojih pomenkov z znano Katonovo izreko: Ceterum vero censeo, nostram orthografiám esse delendam.

Narodna pesem.

Zapisal v zagrebški okolici Fr. Kočevar.

Budila majka Jakopa: *)

„Vstani sinko Jakope!“

„„Ne mogu majko vstajat se!““

*) To pesem sem čul na več mestih popevati, pa zmeraj sem slišal le ime Jakopa, nikoli drugega imena. Popeva se pa, vsaka vrsta ponavlja, tako-le:

„Kaži mi sinko zašto ne?“

„Došle su nočes Vile tri

Zvadile srce, srce mi.““

„Kaži mi sinko poznaš ih?“

„Poznam ih majko svenh tri.““

„Kaži mi sinko, koje su.“

„Prva ste sama mati vi,

Druga je sestra, sestra mā,

Treća je ljuba, ljuba mā.““

Vami oprlašam mati mā,

Sestrici hoću glavo odseč

Ljubi pam ljubav vzkratit.

Zgodovina motniškega polža.

(Stara povest, na novo predelana; spisal Andrejčekov Jože.)

Letam-le po leti sem spremil nekega slamorezca na goro k sv. Lovrencu, da bi ondi, kakor se je ustil, botaniziral. Nabralo se je še nekaj družih vedoželjnih glav in stari Groga, ki je že nekdanj s saksonskim kraljem po teh hribih lazil ter iskal sladkih koreninic, ali kaj-li, bil je nam odločen za nosača.

Mladi gospodek šibkih udov in zeló zeló nežnega obličja, naložil je ubogemu Grogu celo butaro sukenj, da je siromak kar stokal pod njimi, — menda se je bal, da ne bi pozebel na gori, — jaz pa sem vrgel svojo potlačeno suknjo čez ramo, ker sem že utrjen ko tesarska kobila, in se ne bojim vsacega mrčesa, in počasnih korakov se je jela pomikati mala karavana više in više v goro.

Pot je bila res slaba, pa družčina še slabeja; starega vraga ni bila vredna. Midva z Grogom sva stopala prek, da se je zemlja pod nama tresla, posebno stavec jo je tako dobro praskal, kakor da bi bil še-le dvajset let star. — Ali naša gospôda, naša prenežna gospôda — ta nama je delala križe in težave. Bili so trije krepki junaki, — Bog jim grehe odpusti! ki so lazili bolj po štirih, nego po dveh. Jaz sem bil največi siromak, ker sem bil koj pred njimi. Zdaj me je zgrabil eden za hlače, zdaj drugi za hlačni pas, da bi si opomogel kvišku, in predno smo prišli do pol hriba, imel nisem že nobenega gumba več.

Po dolgem, dolgem trudu, prišli smo slednjič do majhine cerkvice vrh hriba. Bilo je na gori res nekoliko sapice, in naša tovaršija se je zavila skrbno najmanj v čvetero sukenj, midva z Grogom pa se vsedeva na trato in napraviva tobak.

Po kratkem oddušku odpravi se vsa popotna drhal z Grogom vred v gozd, in mladi gospodek si je nataknil lepe rujave rokovičice

Budila majka Jakopa, Jakopa
Budila majka Jakopa.

Vstani sinko Jakope, Jakope!
Vstani sinko Jakopel itd.

na mehkužne prstičke ter jel razkopavati zemljo, kakor bi polžev iskal. Lehko noč, takovi botanikarji! —

Jaz nisem vedel, kaj bi počel. Šel sem za cerkev, vsedel se na kup kamenja in zrl sanjavo proti Ljubljani, kjer so se ravno nekoliko razvlekle megle.

Sedel sem danes prvikrat pri cerkvici sv. Lovrenca, ki si je tako visoko izvolil svoj sedež, in kaj mi pride na misel? — Stara, silno stara povest o motniškem polžu, katero so mi pripovedovali, ko sem bil še deček v samej srajci, stara teta, in katero so mi oče še večkrat potem ponovili, pa vselej v drugačnej obliki. Prevdarjal sem na vse kraje, je-li bil ta polž kaj v rodu slavnemu Višnjanskemu, ali je bil morda njegov sin, ali celó ujec; ker pa tega nisem mogel iztuhitati pri vsem svojem trudu, povedal bom samo to, kar vém iz verjetnih virov, kar so mi pripovedovali teta, kajti njihovo pripovedovanje zdi se mi najbolj verjetno, ker so bili ženica že zeló stara in so marsikaj doživeli na svetu.

Anno tisoč in ne vem koliko še post Christum natum godile so se v Motniku čudne reči, žalostne in vesele, kakor je še navada dandanašnji.

Župan oče Burkeljca so kupili na sejmu v Kozjem potoku mladega janca, da bi ga zaklali za velikonočne praznike. Ker pa je janec še sem ter tje rebra kazal, čeravno je imel veliko volne, sklenili so ga še nekoliko porediti; zatorej ga izročé svojemu sinu Jakeljnu, da bi ga pridno gonil na pašo v Staro reber ter ga popravil še nekoliko, kolikor mu manjka.

Jakelj, županov sinek, navezal je janca na motvoz, ter ga gonil vsako jutro in popoldne pridno v Staro reber, kjer je bilo mnogo resnjaka. — Neko popoldne je pasel ravno ob plotu za lazom soseda Mihata Krivorepca ter premišljeval, kako dobro bo o velikej noči obirati kosti rejenedga bročeta, ko se zbudi na enkrat huda strast poželjivosti v porednem jancu. Urno jame mahati z repkom, povzdigne glavo in ko bi trenil, smukne jo čez trnjev plot v sosedovo rž, ter potegne uborega Jakeljna za seboj. — Ubogi Jakelj dolgo ni vedel, kaj se je ž njim zgodilo, takó je bil preplašen; še le ko je zapazil, da ga je janec opraskal po rokah s parklji ter mu trnje raztrgalo in izvleklo iz-za hlač umazano srajco, jel je takó nezarenško vpiti in tuliti, da so vse vrane zbežale ž njive na bližnje smreke.

Sosed Krivorepec je na drugej strani laza gnoj trosil, da bi si krompir posadil, zaslišavši pa krik od plotu sem, teče gledat, kaka nesreča se godi v njegovem lazcu. Ko pa zagleda dečka z jancem vred v rži, stisne nehóte bolj krepko gnojne vile v roke in jame rohneti na vso moč: „Ti potepuh ti mali, ti rabeljska bojazen! zakaj si mi popasel ozimno rž? Ko ne bi bil županov sin, koj bi te nabodel z jancem vred na gnojne vile ter obesil vse skupaj na kol, da bi se ondi obadva pokorila.“ To rekši zgrabi dečka za lase in janca za rep, ter vrže vse skupaj čez plot na drugo stran.

Ko Jakelj zvečer domu prižene, devali so mati ravno mlečno kašo v skledo ter jo s kuhalnico mešali, da bi se prej ohladila. Ja-

kelj si obriše z umazanim rokavom objokane oči in začne tožiti materi, kaj se je janec pregrešil in kako ga je sosed Krivorepec lasal. Da bi mati bolj gotovo verjeli, jame še ihteti in potem na ves glas tako bolešno zajoče, kakor bi se mu bil piskrec ubil.

Kako so mati vdelovali, zaslišavši sinčekovo tožbo, ni moč popisati; gotovo bi bila vsa vas zvedela in skupaj zdrdrala na pomagaj, ko ne bi bila županova hiša precej daleč v strani.

Zvečer pri večerji se je začel še le pravi pomenek. Oče župan so koj poslali po soseda Krivorepca, kot zatoženca, Anžeta Naduhovca in Gašperja Nepotrebuježa, kot prič, da bi se ta reč po sodnijskih postavah dovršila.

Vsi trije možjé so se zbrali praznično oblečeni pri županu, ko so ravno oče Burkeljca zadnji krompir pojedli in z leseno žlico postrgali veliko skledo, v kateri se je še držala sem in tje kaka betvica mlečne kaše.

„Naš predobri oče, župan Burkeljca!“ pričel je Krivorepec, ko si je nekoliko oddehnil, „vi ste me poklicali, da bi resnico govoril in se opravičil, zakaj sem vašega sina lasal in vašega janca za rep čez plot vrgel. Le počakajte, bom vse povedal: Jaz sem v lazu gnoj trosil na pšenišči, da bi krompir posadil, in ravno sem premišljeval, kako se mi je lepo rž ponesla, da ni kar nič pozebla, in zračunil sem, da je bo najmanj polpeti mernik, če je toča ne vzeme, ali pa če še kak mraz ne pride, ko slišim grozni jok in vpitje za svojim plotom. Nehoté stisnem vile v pest in tečem gledat, kaj bi bilo, pa mislite si! Vaš sin Jakelj z jancem vred se je valjal po rži meni nič tebi nič, ko ne bi se godila nikakoršna škoda. Presneta kvara! več sta mi je pomečkala, nego za deset bokalov, in janec je je tudi nekaj pojedel, ker je imel še nekaj bilek v gobčku, ko sem tje prišel.“

„No, kako je bilo pa potlej?“ prašajo oče župan možko.

„I no, Jakeljna sem zgrabil za lase, janca pa za rep in lop! ju treščim čez plot; kajti vedel sem dobro, da mi oče župan ne bodo povrnili pomendrane in popasene rži, torej sem si mislil: najbolje bo, če si sam nekoliko zadostiš.“

„Kaj bosta pa vidva, rekla moža?“ prašajo župan zraven stoječi prič.

„Da je Krivorepčeva rž res pomendrana in popasena, in da se mu je zgodila velika škoda,“ začneta obadva h krati modrovati. „Ker pa je tudi vaš sin bil lasan in od janca in trnja opraskan, in ker je janec pustil v trnji nekaj volne, ktere mu ne more nihče več povrniti, zatorej se ta reč nekoliko poravná, namreč: vsi skupaj so nekaj pregrešili.“ —

„Prav imata moža,“ prično zopet župan, „vsi so krivi, najbolj pa janec, ker je prvi pričel in je še mojega sina zapeljal v pregreho, zatorej zasluži, da ga ne bomo nič več redili, ampak še pred veliko nočjo obrali njegova rebra in stegni, kožo pa porabili za irhaste hlače. (Konec prih.)

Národne stvari: priče, navade, stare vere.

(Nabral in razglasil M. Valjavec.)

XVI. Smrt, smrtec, mrtvec, sprevod.

1. Bog je bil odredil, da človek živi na vek i nikaj ne dela. Ali poklem kak je zagrešil, došel je k njemu bog s svojemi ajngeli Mihalem i Gabrijelem, pak je rekel Adamu i Evi, zakaj su zagrešili. Oni su se 'spričavali, ali jim ně nikaj to hasnilo. Bog je rekel: vezda bute morali mreti, do vezda ste živeli brez brige, od vezda budete imeli brigu; do vezda bili ste kuražni i nikomu niste bili strahu, od vezda budete jednomu stvoru strahu tak jako, da samo gda budete vidli ovu stvar, mam boš mrtve ti Adam i ti Eva. Na to je pital bog svoje ajngele, kakvu bi stvar stvoril. Oni su mu odgovorili, da naj takvu stvori, kaj bo spodobna Adamovoj ženi. I tak je bog stvoril veliku suhu ženu pa ju je nazval smrt te joj dal tu vlast, da njoj mora biti saki človek strahu.

Smrt je velika, suha i visoka, gdagda tri četiri klaftre, i tak tenka, da bi ju mogel človek jednom rukom preseči. Celo telo joj je človečje, samo lasi su joj čudne. Suha je tak, da su vu obrazu samo zubi i oči, a drugo samo gola kost i koža. Poplašna je tak, da se je najkuražneši mora poplašiti, gda bi ju samo videl zadi i moral bi od samoga straha 'mreti. Prste ima duge blizo tri cipeliše. V jednoj ruki nosi kosu i to tri kose na jednom kosišču, a v drugoj jabučinu svrži i na svrži tri jabuke. Ona je tak brza, lišpetna i očnomegna, da, gda joj reče bog zaklati ovoga ali ovoga, da tak fletno odleti, da v jednom hipu more prejtí največše carstvo i kraljestvo i da more v jednom očnem megaju tak velika postati, da doseže z glavom do neba i tak mala, kak je najmenše dete ali ovčica, i tak mora napek slušati boga i ako joj bog reče, koj človek se mora sam 'moriti, onda ga poplaši pak se prehití i mrne. Njoj je bog zapovedal, da se ne sme nikomu drugomu pokazati neg onomu, kojega bude na skorem zaklala. Ona se mora napraviti, da ju nijeden drugi ne vidi vu hiži, samo on, koj ima onda 'mreti. A on človek, kojega hoče zaklati, k njemu dojde smrt i on ju spazi i mam ga popane pôt i ako onda išče ne vumre, onda ga prime za glavu ali za vrat ali za telo pak ga malo stepe, onda mam mrne.

S početka je tak strašno i z decom delala, kak i staremi ljudmi, ali joj je bog poklem zapovedal, da se onda, gda ju pošle po dete, mora pretvoriti vu ajngela i detetu samo ruku dati i jabuke pokazati, i tam gde imaju stareši vnogo male dece i gde se deca plaču, one stareše ne sme mam zaklati, nego se samo mora pokazati prez kose i svrži i samo se s prstom zagroziti i reči mu, da bo moral 'mreti. Bog joj je takaj rekel, da se i onem ljudem, koji su pobožni, mora pokazati kakti ajngel i da jim samo ruku dá i nazvesti, gda budu morali vu nebo iti, a zločestim da se mora tak grda i strašna pokazati, da joj bo išel iz zubi plamen, pak ga mora pograbití svojemi ščepci, da mam od samoga straha mrne. Zapovedal je

takaj, da gda pošten človek se 'zopije pak leži na putu, da mora njegovoga ajngela poslunati i ako kola idu, onda mora stati pred konje i svrnuti je na drugu stranu.

Al i smrt bila se je zgizdala proti bogu pak je višekrat zaklala i onoga človeka, kojega joj ne bil rekel. Zato ju je préd se pozval, pak joj je rekel: pak i ti si meni neposlušna i ne držiš se, kak sem ti rekel! zato te moram kaštigati. I bog ju je postavil na vrhunec jedne pečine i tam je morala jedno leto sedeti i noge na križ pod robom držati. Niti je jela niti pila i na suncu je morala na vek biti i na nju je gredo den i noč, da se je tak pekla, kak se pečú duše v peklú. I stvoril je bog jednu travu na svetu, koje se ona boji bolje nego človek žive žerjavke, i gda bi človek ovu travu pri hiži imel, ne bi nigdar smrt tam došla, pak ako bi i došla, to bi samo ovoga človeka omenali s tom travom, pa bi mam ozdravel i ne bi nigdo 'mrl, dok bi ona trava bila vu hiži. Poklem gda je svoju kaštigu zvršila, rekel joj je bog: vezda boš bolša i poslušala mene i kaj ti goder rečem včiniti, to ti moraš včiniti, i ako ti rečem ovu travu komu pokazati, ti nju moraš pokazati, ovo leto ně nigdo 'mrl. Vezda je dosta ljudi, ali ipak nisu jako zločesti, pak pazi, da me pak ne boš razsrdila i ako me ne boš poslušala, budem te drugi put del na pet let, pak na on breg. Na to mu je rekla smrt: náj me nigdar više tam postaviti, ne bom nigdar više neposlušna i samo ono napravim, kaj mi samo ti zapoveš. Takaj je rekel bog smrti, da mora nekakvo zlamenje dati prvo pri onoj hiži pri koji hoče kaj zaklati. To je istina, i dendenešni pokaže se zlamenje, gde bude mrtvec, prvo nego človek vumre: ali kakov ftič doleti, ali kaj goder zaruži, ali kakva ženska črez oblok fižu gledí, ali na dvorišću kakva ovca se vidi, ali kaj drugo. Zamladinec.

2. Smrt je visoka, tenka, belu opravu ima, jako je suha tak da bi ju človek po danu videl bi se je splašil, a kam pak ne bi po noči! Jenkrat je jena žena blizu Kalnika vu mestu, kaj se zove Potok, bila betežna, imela je vtisku na nogi i ne mogla nikam iti dalje samo čez vrata vun i nazaj nutri, pak je jeden put v noči vun zišla i vidla je smrt, kak se je 'spod kuružnjaka vun vlekla, suha, bela visoka, i išla je mam proti njě. Žena, kak je to zagledala, skoči brže v hižu, opane nà kel (= na tla) niti ně mogla reči reči. Drugi su se mam splašili, kaj je to, macali su ju i, dok je malo k sebi došla, počela im je pripovedati, kaj je vidla. Drugi su mam išli vun gledat, ali něsu nikaj več vidli. Ono leto je mam jeden vu hiži vumrl a ona je još bila živa pet let. Vukovci.

3. (Smrt i zimica.) Tak je bila jenkrat smrt pri jenem človeku pak ga ne je mogla zaklati. Išla je tužna po vulici k drugomu pa je zestala zimicu a ova ju je pitala, zakaj je tak tužna. Ona ji reče: kak ne bi bila tužna, gda ne mrem zaklati človeka. Zimica ji reče: ne žaluj se, ti dojdí zutra, buš vidla, je li ga buš mogla. Zimica je odišla k temu človeku, jeno dva trikrat ga je stepla, kaj su mu vsi zubi klepetali. Drugo jutro dojde smrt i mogla

ga je on hip zaklati, gda je k njemu došla. — Pripovjedao Bartol Borovec iz Kočan.

4. (Smrt i zimica.) Jenkrat su se zišle smrt i zimica pa je pitala smrt zimicu: kam ideš, sestra? A zimica je rekla, da ide jednoga mlaca trt pak je pitala: kam pa ti ideš? Ha, ja pa idem jedno dete klat. Tak su se razišle. Na putu pa je pretekla smrt zimicu pa je odišla k onomu mlacu pa mu je rekla; čuješ ti, mlatec, ti on prvi žganec, kojega buš štel k froštoku v zobe deti, nej pojesti, kejti bo zimica na njem sedela, neg ga deni vu vreče pa ga fest zmlatite pa zahitite. Tak su napravili i mlatec ne je dobil zimice. Na potu su se nazad zišle smrt i zimica, pak je pitala smrt: ha, kak je to, da si ti tak čukljava? Ha, veli zimica, 'da su me mlaci zmlatili. Varaždin.

5. (Krajač nesel smrt v hižu.) Negda išel je jèn šnejder k jednoj hiži šivat, kajti je na selih navada kaj hodiju šnejderi šivat od hiže do hiže. Gda je došel do prelaza, videl je smrt pa mu je rekla, da ju naj nese v onu hižu, kam ide šivat pa ju naj v kôt položi pa naj ne šivle najpredi gospodaru: kajti bom ga ja zaklala, a gda ga bom zaklala, onda me odnesi nazad, gde si me našel. Kak je došel v hižu, mam je del smrt v kot a drugi su ju ne vidli, pa je pital: no, gdo si oče prvi meru vzeti? A gospodar je rekel: ha, meni ju zente najprvomu. No šnejder mu reče, da je ne za njega najbolje sila, naj drugim predi zašije, da tak potlam lepše platno dojde za njega. Gda je počel šivati, na jenkrat zakriči gospodar Ježuš Marija, kak me je zbolo! i tak do trejtega pa je vumrl. A šnejder je videl, kak ga je smrt vbola tri put, i onda ju je odnesel nazad na mesto. Varaždin.

6. (Ne skušavaj smrti.) Eden je ednok šo pa je pr enem seli srečo smrt a vu tem seli so bili lagodni psi pa mo je rekla, da jo naj nese, da bo mo ona povedala vračtvo, kak bo mogo zvrčiti ljudi i da bo tak bogat posto. Znaš, reče, 'de bo keru betežnik, ti idi tam pa ako boš mene pr nogah vidjo te reči, da je tistega moči zvrčiti, či pa pr glavi te reči da ne. Ljudi so ga radi meli pa je glas bio daleč raznešen i 'sakši ga je zvo k sebi, keru je betežen bio i on je povedo, al bo zdrav ali ne. Edenkrat je eden reko, da on nič ne zna pa se je zdrav v postelo legno pa je reko naj pozovejo, kaj bo reko, bom ozdravjo ali ne. Kak on dojde pa vidi, da je smrt pr glavi, reče: totoga ne je moči zvrčiti. Kak on odide, skoči ti betežnik gor pa reče: vište, da sen zdrav, da mi nič ne fali, da nič ne zna. Kak je on to 'zgovorjo, stepe ga nekša zima, on se leže nazaj v postelo pa vmrje. Potli pa mo je 'saki verovo, da on dobro zna vrčiti. Tak se pripeti, keru skušava smrt. Lotmerk. štr.

(Dalje prihodnjč.)

Novi opravljeni red družbe sv. Mohora.*)

§. 1. Da doseže družba ali bratovščina sv. Mohora svoj imenitni namen, dajala bo vsako leto na svitlo:

a) dvojje „slovenskih Večernic“, namenjenih priprostim kmečkim ljudem, ki bodo obsegale razne manjše pripovedne in podučne sestavke ali kako večje pripovedno ali podučno delo;

b) „Koledarček“, ki bode obsegal, mimo navadne pratike in imenika vseh družnikov, razne krajše pripovedke in druge podučne spise;

c) kolikor bodo pripuščale denarne moči, razne druge bukve, priprostemu kmetu v poduk ali pa čast. duhovščini ali učiteljem v koristno rabo.

Vsi spisi, ki je misli družba na svitlo dati, morajo v čistej, lahko umevnej slovenščini zloženi, in po kakem vis. čast. škofijstvu potrjeni biti.

§. 2. V družbo se more vsako leto stopiti do konca mesca marca; kdor se pozneje oglasi, ta se ne more šteti za uda in dobi za poslani denar samo toliko bukev kakor po bukvarnicah.

Ime vsakega družnika se vpiše v družbine ali braterne bukve; pošlje se mu v znamenje njegovega pristopa podoba sv. Mohora. Kdor se hoče za vse žive dni iznebiti letnega plačila, plača v družbino matico 15 gold. na enkrat ali pa dvakrat po 8 gold. v teku enega leta. S tem plačilom postane on dosmrtni družnik ter si pridobi pravico do družbinih bukev za vse žive dni, šolske in farne bukvarnice pa za vse čase svojega obstanka. Dосmrtnim družnikom se pošlje v častno znamenje, da se štejejo med vtemeljitelje družbe sv. Mohora, listina s podobo sv. Mohora, ki jo podpišeta mimo vodja in tajnika vsaj še dva druga odbornika.

§. 3. Matica je zakladna glavica ali zakladni kapital, ki se ga nikdo ne sme doteknuti; le obresti iz matičnega denarja, letnina letnih družnikov in skupiček iz razprodanih knjig se smejo obračati v natiskovanje družbinih bukev in za druge družbine potrebe. Narščala pa bo matica:

a) po plačilih dosmrtnih družnikov in

b) po raznih dobrovoljnih darilih in sporočilih.

§. 4. Da družba slovenske pisateljke k večej delavnosti izpodbudi in si lože pridobi dobrih rokopisov, plačevala jim bode, dokler ima več ko 2000 in manj ko 6000 udov, izvirne spise sploh z 20, proste predelave znanih predmetov s 15 in prevode z 12 goldinarji, ako so pisani v čistej, pravilnej slovenščini; poskočilo pa bode to plačilo pri 6000—8000 družnikih za 5 gl. pri 8000—10.000 za 10 gl.

*) Ta novi, po družbinem tajniku sestavljeni in v družbinej seji 22. januarja potrjeni opravljeni red se je razposlal vsem dosmrtnim družnikom s prošnjo, da ga preberó in z lastno roko podpišejo, če jim je po godu, da zadobi po čezpolovičnem dovoljenji vseh dosmrtnih družnikov z letom 1869 splošno veljavo.

pri 10.000—12.000 itd. pa za 15 gold. pri tiskanej poli. Za spise, ki jim je treba pred natisom še poprave ali olike v besedi, plačevalo se bode pisateljem pri vsakej poli po 2—4 gold. manj.

Če se pokaže konec družbinega leta kak ostanek v denarjih, obračal se bode navadno v podporo šolskim bukvam in drugim slovenskemu národu koristnim delom.

§. 5. Družbine bukve se bodo enkrat v letu (navadno v prvej polovici mesca julija) razpošiljale po tistem poti, po katerem jih družniki prejemati želé. Navadno se bo to godilo po čest. dekanijskih predstojnikih, katerim se bodo bukve za vse družnike v njihovem okraji kot vozno blago po železnici ali po pošti poslale, kakor si to sami želé.

§. 6. Družbina opravila bo oskrbovalo devet v Celovcu bivajočih odbornikov, ki pa morajo dosmrtni ali vsaj letni udje biti. Sklepali bodo po črezpolovičnici glasov. Eden izmed njih je družbin vodja, eden vodjev namestnik in družbin blagajnik, eden nadzornik matičnega premoženja in pregledovavec družbinih računov, eden pa vrednik družbinih spisov in družbin tajnik.

§. 7. Ako bi se družba sv. Mohora iz kakega posebnega vzroka razdružila — vendar morate v to vsaj dve tretjini živih dosmrtnih družnikov dovoliti — ima vsak živi dosmrtni ud pravico do vložnega plačila; kaj se pa ima z ostalim družbinim imenjem zgoditi, razsodi po glasovih dveh tretjin vseh živih dosmrtnih družnikov z visokim zavetnikom družbin odbor.

Ta vodila se smejo le po dogovoru in dovoljenji dveh tretjin vseh živih dosmrtnih družnikov prenarediti.

Književni obzor.

Narodní biblioteka. Pod tem naslovom prične sloveča Kobrova knjigarnica v Pragi, ki je obogatila česko slovstvo že z mnogoterim izvrstnim delom, izdavo najznamenitših českih pisateljev v ročne obliki nemških klasikov, ž njih životopisom in sliko vred. Ta zbirka prične s Čelakovskim, Jungmanom in Chmelenskim; vsacih 14 (pozneje vsacih 8) dni izide snopič po 30 nkr. Pisatelji, katerih dela bo obsegala pričujoča biblioteka, so: Marija Čacká, Čelakovsky, Doucha, Erben, Filipek, Furch, Hajniš, Hanka, Hněvkovsky, Jan z Hvězdy, Chmelensky, Jahn, Janda, Jeřabek, Herm. Jireček, Jungmann, Kalina, Kapper, Klacel, Kolar, Krolmus, Kulda, Langer, Macha, Macháček, Malý, Makšiček, Nebeský, Nejedly, Božena Němcová, Patrčka, Pflieger, Pichl, Žofija Podlipska, Pravda, Puchmir, Rab, Rautenkranc, Rieger, Rubeš, Soukop, Sušil, Karolina Svetlá, Šnair, Štulc, Tyl, Tomiček, Trojan, Turinsky, Vinařicky, Vocel, Zahradnik, Zap in za temi še drugi, s kterimi pa se knjigarnica še pogaja. Naročila prejemajo vse knjigarnice; upati je, da najde ta národna biblioteka naročnikov tudi med nami Slovenci.

Biblioteka Lvovska. Pod tem naslovom bode izhajala v Lvovu zbirka izvirnih del polskih v 10 snopičih, po 4—5 pol debelih. Obsegala pa bode najboljša dela Julijana z Poradowa. Potovanje Polakovo po Tratah, Spižu in po Ogerskem in nekaj zgodovinskih povesti. Naročnina na vseh 10 snopičev iznaša 3 gold., prejema jo pa vredništvo „Biblioteke Lwovske“ v Lvovu. Prvi snopič se že tiska in bode obsegal zgodovinsko dramatično delo „Spytek z Melsztyna.“

Književna novina. Na Dunaju je izšlo prevažno delo: „Život običaji naroda srpskoga“ od V. St. Karadžića, šteje 356 strani v osmerki in velja 1 gld. 50 kr. — V Moskvi je prišla na svitlo stara bolgarska narodna pesem o Orfeji pod naslovom: „Orfenova ženitba,“ ki jo je iz ust stoletnega starčka v Macedoniji zapisal bolgarski pisatelj St. Vrković. Obsega 852 verzov; izvirnej besede je dodana tudi ruska prestava v nevezanej besedi. — „Rada jugosl. akademije“ je prišla druga knjiga na svitlo, ki obsega na 248 stranéh v prelepej obliki, naslednje učene razprave: „Gradja za glagolsku paleografiju“ od V. Jagića; „Riedko slov. pismo u vaticanskem rokopisu“ od dra Bačkega; „O moslavačkom granitu i hrastovih u Hrvatskoj“ od Lj. Vukotinića; „Pokret na slav. jugo koncem XIV. i početkom XV. stoljeća“ od dra Račkega; „O zukalih i glasilih kornjasá“ od Ž. Vukasovića; „Brojna vriednost slova A“ od I. Brčića. Mimo teh razprav se nahajajo v knjigi razna književna in akademijna oglasila. — V Zadru je prišel na svitlo: „Srbsko-dalmatinski magazin; ljubitelj prosvete i narodnoga jezika za godinu 1867“ (XXVI. knjiga); vredil in izdal G. Petranović. Gradivo je mnogovrstno in jako zanimivo — v vezanej in nevezanej besedi, kakor v prejšnjih letih. —

Besednik.

Iz Celovca. Kakor lani in predlanskim, praznovala se je dne 12. marca v spomin slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda v našem bogoslovskem semenišču tudi letos prav lepa slovenska „beseda“ s petjem in glediško predstavo. Veliko domorodcev iz Celovca in obližnjih krajev se je zbralo pri tej domačej svečanosti. Pričela se je beseda s pesmijo „Budnica;“ za pesmijo je sledil slovenski govor o pomenu svečanosti; dalje so se zapele pesmi „Spomin V. Vodnika“, „hrvatska domovina“, „Gorenke“ in „Hej Slovenci“; govorilo se je hrvaški (Putnik) in staroslovenski (Prihod sv. Cirila in Metoda k Slavjanom, od Nestorja). Drugi del „besede“ je obsegal glediško predstavo „Raj zgubljen“, šaligro v dveh djanjih, pri kateri je bilo dokaj smeha, sosebno z drvarjem Lukom in njegovim sinom Jurčkom. Od konca do kraja se je igra prav dobro vršila. Hvala in čast vsem gg. bogoslovcem, ki so blagovoljno pomagali praznovati spomin dušnih preroditeljev slovanskega národa. Svečanost je sklenil krepki „Naprej“. Naj se vsako leto vrne to lepo praznično obhajilo!

Družba sv. Mohora se veselo množi; od vseh strani jej dohaja veliko novih udov; upati je, da bode njih število letos spet veselo poskočilo. Po mnogostranej želji se je obrok za pristop v družbo sv. Mohora to leto do 16. tega meseca podaljšal; kdor se pozneje oglasi, odloži se za prihodnje leto. Naj se torej podviza, kdor se še ni vpisal in želi letošnje družbine bukve po nizkej ceni v roke dobiti.

Iz Ljubljane. * Odbor slov. Matice bode 16. t. m. imel svojo 10. sejo. Obravnavale se bodo jako važne stvari; izmed katerih zvonec nosita načrt novih Matičinih pravil: ktere razglašajo današnje „Novice“ in predlog, naj odbor občnemu zboru nasvetuje, da se Matica loti izdaje slovenskega „naučnega slovnika.“ Že samo zarad teh dveh predlogov se je najjati, da se snide mnogo odbornikov, in to tem več, ker je dan jako ugoden zborovanju. „Slovenskega Štajarja“ je došlo toliko rokopisa, da se je že pričel staviti. — Matica si je na javni dražbi kupila rokopis „Vodnikovih pesem. Odsek za izdavanje knjig, pooblaščen za ta posel, je rokopis izročil g. Levstiku, da ga pripravi za natis, in ta je obljubil, svoje delo dovršiti do srede meseca aprila. — Tudi za „Letopis“ se je poslalo toliko gradiva, da pojde kmalo v tiskarnico. Naj se torej podviza, kdor misli še kaj poslati, da se spis vrsti na pravo mesto. Spisovanje Srbsko-hrvaško-slovenske slovnice je odsek za izdavanje knjig izročil g. profes. Žepiču, in g. M. Cigale je prevzel spisovanje slovenskega „dušoslovja.“ — Rokopis „olikanega Slovenca“ menda tudi kmalo dojde. — Iz bibliografičnega ustava iz Hildburghausen-a je Matici došla jako ugodna ponudba ozir izdaje „slovenskega atlanta“, kteremu je odsek za izdavanje knjig odmeril prav isto velikost, katero ima nemški „Meyerjev atlant“, namreč 15 palcev dolgosti in 12 palcev širokosti. Za poslovenjenje imen naprosi se g. M. Cigale, kateri odboru ponuja tudi svoj poslovenjeni „Schubertov početnik o zemljepisju.“

Razpis družbinih daril in vabilo za tekoče leto. V povzdigo domače književnosti in v omiko slovenskega naroda razpisuje družba sv. Mohora za prihodnje leto sledeča darila:

a) sto in petdeset goldinarjev za najboljšo povest v obsegu blizo petih tiskanih pol, kterej naj se vzame tvarina, če je mogoče, iz domače zgodovine ali vsaj nasloni na njo; celo djanje naj se tako razplete, da bode delo mikavno za mladež in slovensko ljudstvo sploh. Ako ne pride darila vredne izvirne povesti, podeli se sto goldinarjev najboljšemu prevodu kake zanimive npravno-podučne povesti v tem istem obsegu.

b) sto in dvajset goldinarjev za najboljšo gospodarsko delo n. pr. o živinoreji, ratarstvu, bučelarstvu, domačem gospodinjstvu ali o kakem drugem važnišem gospodarskem predelu (razun sadjereje) — v obsegu blizo petih tiskanih pol.

c) sto goldinarjev za štiri krajše izvirne npravno-podučne pripovesti, vsakej po 25 goldinarjev v obsegu blizo $\frac{2}{3}$ ali 1 tiskane pole; in

d) sto goldinarjev za štiri krajše podučne spise raznega zapopadka, vsakemu po 25 gold. v obsegu blizo $\frac{2}{3}$ ali 1 tiskane pole.

Vsi spisi naj bodo prav lahko umevni in zanimivni, da bodo mladino in sploh priprosto ljudstvo slovensko pošteno razveseljevali ter jim um in srce požlahtnovali. Vsi rokopisi naj se pošljejo družbi vsaj do 1. decembra 1868 brez podpisanega imena, katero naj se v zapečatenem listu priloži; na rokopis, ki družbi pozneje dojde, ne bo se mogel ozir vzeti. Prisojena darila se izplačajo na Vodnikov dan (2. febr.) 1869. leta.

V Celovcu 1. februarja 1868.

Odbor družbe sv. Mohora.

(*Nov slov. časnik.*) Pod naslovom „Slovenski narod“ prične 2. dne t. m. v Mariboru izhajati nov političen časnik slovenski, na kateri obračamo pozornost vseh Slovencev. Izhajal bode novi list trikrat v tednu v prav dostojnej obliki, kakor jo kaže hrvaški „Pozor“ in s poštnino vred veljal za pol leta 5 gld., za 3 mesece pa 2 gld. 60 nkr. Komur je mar edina mogočna Avstrija in ohranitev našega milega národa, vsak naj stopi v kolo krepkih podpornikov „Narodovih“ ter mu zakliče: Dobro došel!

(*Joksim Jović †.*) Umrl je pretekli mesec v Novem sadu blizo najplodniši srbski pesnik Joksim Jović Otočanin, čegar ime kot pesnik slovi daleč čez meje srbskih pokrajin. Najboljša njegova dela so: „Lazarica“, Birčanin Ilija“, „Miloševa“, Ajduk Veljko i. t. d. katerih večina je zložena v duhu srbskih narodnih pesem. Rojen je bil rajni l. 1807 na Liki v otoškej polkovniji; naj v miru počiva! O njegovih delih pravi E. Čakra v Danici: „Dela ova ostaju kao blistajući spomenik njegove idealne veličine, njegovog znanja i poznavanja naroda, neutrudimosti, bistrourmja i ljubavi svojštine. To su savršeni panteoni, kojima nit se ima šta dodati niti oduzeti.“

* Iz Zagreba dohaja velevažna vest, da se utegne v trojednici namesto latinske vpeljati staroslovenska liturgija, kakor se je bila ohranila iz starih časov doslej samo v senjskej škofiji. Prevzvišeni vladika Strossmajer je neki ravno kar prejel od očeta papeža oblast, da sestavi komité zvedencev za izdavo potrebnih liturgičnih knjig staroslovenskih.

Imenik č. gg. naročnikov. Za celo leto so dalje plačali: 82. A. Petek, štacunar pri Vel. nedelji; 83. J. Vesel, kpl. na Poljanah; 84. Fr. Cegnar, c. k. viši telegr. v Trstu; 85. V. Krajnc, c. k. poročnik pri 2. inž. polku v Kremži; 86. Dr. J. Orel v Ljubljani; 87–88. J. Markovič, ravnatelj in Fr. Vodopivec, učitelj na realki v Reki; 89. J. Preša, kpl. v Prečini; 90. Fr. Jančar, 91. Fr. Krajnc, župn. pri sv. Marjeti; 92. K. Dirnwirt, špiritval v Celovcu; 93. Fr. Repič, kpl. v Truškah; 94. J. Grčar, kpl. v Hrenovicah; 95. L. Einspieler, kpl. v Belaku; 96. J. Milar, župn. v Kotmari vasi; 97. J. Majhar, župn. na Kostanjah; 98. Marija Uršič, trgovka v Kobaridu; 99. M. Majar, župn. v Gorjah; 100. O. V. Pinežič, duh. pri Novi cerkvi na Avstrijskem; 101. J. Hanžič, kpl. pri sv. Florijanu; 102. O. L. Zihlerl, katehet v Paznu; 103. J. Pretnar, kpl. v Čubedu; 104. gospodična Jerica Dolinarjeva na Primskovem; 105. M. Mogolič, kpl. v Idriji; 106. J. Brčić, kpl. na Studencu; 107. dr. J. Ulaga, prof. bogosl. v Mariboru; 108. A. Šlee, vrtnar v Ribnici.

(Dalje prihodnjič.)

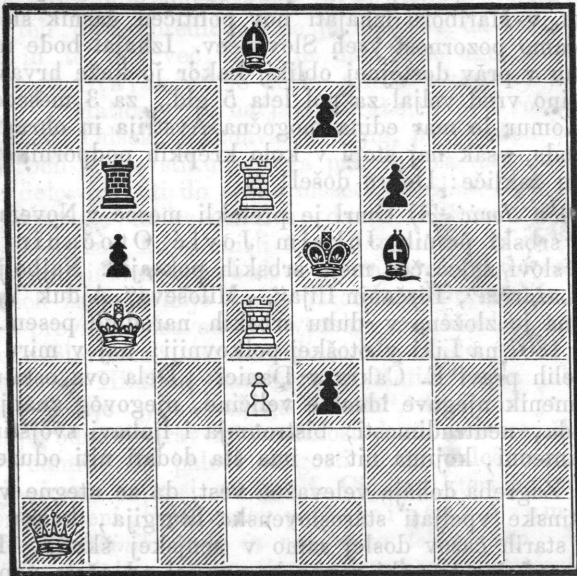
Listnica. G. J. P. v K. Hvala; pošiljatev ste menda prejeli; g. A. U. Prihodnjič; prosimo; g. J. V. v K. Prosimo večkrat; g. o. G. Pf. v P. Kar se tiče „Cvetnika“, prosimo počakajte, da celo delo izide, kar se zgodi prve dni meseca junija; 2. snopič izide do velike noči; g. J. V. v L. „Cvetja“ 3. vezek izide prve dni prihodnjega meseca; radi bi „Cvetje“ vsak mesec izdajali, pa to ni mogoče, dokler nam plačila za-nje ne dohajajo vsaj v teku enega meseca po prejetih iztisih. Lepo prosimo, da nam obilica raznih zaostankov kmalo dojde! g. J. O. v B. Hvala; prihodnjič; g. J. C. v L. Prihodnjič; g. F. P. v V. Došlo; drago nam bo.

Š a h.

2. naloga.

Postavil Ivan Kos.

Črni.

Beli.

Beli vleče in naredi v treh potezih mat.

3. naloga.

Postavil Ivan Kos.

Beli vleče in naredi v dveh potezih mat.